

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ OLABİLMENİN ŞARTLARI VE BU KİŞİLERİN CEZA MUHAKEMESİ BAKIMINDAN YETKİ VE SORUMLULUKLARI*

Conditions for Being a Private Security Officer and the Authorities and Responsibilities of These Persons in Terms of Criminal Procedure

Doç. Dr. Ahmet Hulusi AKKAŞ**
Araştırma Görevlisi Numan DOĞAN***

Öz: Özel güvenlik görevlisi, 5188 sayılı “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun”a dayalı olarak çıkarılan Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’in 4. maddesinde, “Kanun kapsamında özel koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirmek amacıyla istihdam edilen kişiler” şeklinde tanımlanmıştır. Çalışmamızda ilk önce özel güvenlik görevlisi olabilmemizin şartları değerlendirmeye alınacaktır. Bu kapsamda 5188 sayılı Kanun 10. maddesinde özel güvenlik görevlisi olabilmemizin şartları sayılmıştır. Özel güvenlik görevlisi olabilmesi için aranan olumlu birtakım şartların yanında, belli suçlardan hüküm giyenlerin özel güvenlik görevlisi olamayacakları da belirtilmiştir. Söz konusu hüküm, 680 sayılı KHK 69. maddesi ile değiştirilerek özel güvenlik görevlisi olabilmemizin şartları daha da ağırlaştırılmıştır. Bununla birlikte bu hüküm ve hükümde yapılan değişiklikler de incelenmeye alınacaktır. Söz konusu değişikliğin ceza hukukuna hâkim olan ilkeler karşısındaki durumunun değerlendirilmesinin gerekli olduğunu düşünmekteyiz. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m.164’te, kimlerin adli kolluk görevlisi sayılacağı belirtilmiştir. Düzenlemede özel güvenlik görevlilerinin sayılmaması nedeniyle özel güvenlik görevlilerinin adli kolluğa yardımcı kişiler olduğunu söyleyebiliriz. Zira gerek 5188 sayılı Kanunda gerekse de bu kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelikte özel güvenlik görevlilerinin ceza muhakemesine ilişkin birtakım yetkileri kullanabileceği belirtilmektedir. Çalışmamızda bu kişilerin yetkilerinin sınırlarının neler olduğu belirlenmeye çalışılacaktır. 5188 sayılı Kanun m.23’te özel güvenlik görevlilerinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı; ikinci fıkrasında ise özel güvenlik görevlilerine karşı görevleri dolayısıyla suç işleyenlerin kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Mevzuatımızda yer alan bu tarz ifadelerin ne anlama geldiğinin de incelemeye tabi tutulması gereklidir. Bu hüküm doğrultusunda gerek özel güvenlik görevlilerine karşı suç işlenmesi gerekse de özel güvenlik görevlilerinin suç işlemesi durumu değerlendirmeye alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Özel Güvenlik Görevlisi, Ceza Muhakemesi, Yetki, Sorumluluk, Kamu Görevlisi.

Abstract: The private security officer is defined as persons employed to fulfill private protection and security services within the scope of the law in Article 4 of the “Regulation on the Implementation of the Law on Private Security Services”, issued based on the “Law on Private Security Services” numbered 5188. In our study, first of all, the conditions of being a private security officer will be evaluated. In this context, the conditions of being a private security officer are counted in the Article 10 of the Law No. 5188. In addition to some positive conditions sought to be a private security officer, the provision also stated that those convicted of certain crimes cannot be private security officers. The said provision was amended with the provision of 680 numbered Legislative Decree Law Article 69 and the conditions of being a private security officer were made more severe. In addition to this provision in question and the changes made will also be examined. We think it is necessary to evaluate the situation of the said amendment against the principles that rule the criminal law. Article 164 of the Criminal Procedure Code numbered 5271, it is stated who will be considered as judicial law enforcement officers. Since the private security officers are not counted in the regulation, we can say that the private security officers are the people who assist the judicial police. Because it is stated in both the law numbered 5188 and the regulation issued based on this law that private security officers can use certain authorization regarding the criminal procedure. In our study, we will try to determine what the limits of the authorization of these people are. According to Article 23 of Law No. 5188, private security officers will be punished like a public officer for the crimes they commit in connection with their duties; In the second paragraph, it is regulated that those who commit crimes against private security officers due to their duties will be punished as if they committed a crime against a public officer. The meaning of such expressions in our legislation should also be examined. In line with this article, both the commission of crimes against private security officers and the crime of private security officers will be evaluated.

Keywords: Private Security Officer, Criminal Procedure, Authorization, Responsibilities, Public Officer.

* Çalışma, 8-9 Ocak 2021 tarihlerinde düzenlenen 5. Uluslararası Zeugma Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sunulan bildiriye dayanmaktadır.

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ahakkas@erciyes.edu.tr, Araştırma Görevlisi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ORCID: 0000-0002-8588-4997, numan.dogan@erciyes.edu.tr

*** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, numan.dogan@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8588-4997,

Makale Geliş Tarihi: 14.09.2022, Makale Kabul Tarihi: 02.12.2022

DOI: 10.57083/adaletdergisi.1217749

GİRİŞ

Güven, insanların toplumlar halinde yaşamasının bir şartı olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplum içerisinde güvenlik, bireysel çabaların ötesinde devlet eliyle sağlanmaktadır. Güvenliğin sağlanması gereken alanın fazlalığı, coğrafi konum ve toplumsal olaylar gibi sebeplerin etkisi ile özel güvenlik görevlilerine ihtiyaç duyulmuştur¹. Güvenlik ihtiyacının sağlanmasında özel güvenlik görevlerinin konumuna adli kolluk bakımından hukuki düzenlemelerde açıkça yer verilmemiştir. Zira 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu² (CMK) m.164/1'de adli kolluğun "4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12. maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7. maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8. maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4. maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini" ifade ettiği hüküm altına alınmıştır. Adli Kolluk Yönetmeliğinde³ de adli kolluk ile ilgili bir tanıma yer verilmemiş; söz konusu yönetmelik m.3/1'de CMK'ya paralel bir şekilde kimlerin adli kolluk görevlisi olarak nitelendirileceği sayılmakla yetinilmiştir. Ne CMK'da ne de Adli Kolluk Yönetmeliğinde adli kolluk hakkında bir tanım yapılmamış olsa da her iki düzenlemede ortak olan husus, özel güvenlik görevlilerinin adli kolluk görevlisi olarak zikredilmemiş olmasıdır. 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un⁴ "Amaç" başlıklı birinci maddesine göre Kanunun amacının, "*kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyette özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemek*" olduğu hüküm altına alınmıştır. Hükümden de yola çıkarak denilebilir ki, özel güvenlik görevlileri, Devletin kolluk kuvvetlerine yardımcı olan ve destek sağlayan kişilerdir⁵. Öğretideki bir görüş özel güvenliği şu şekilde tanımlamıştır: "*Özel güvenlik, bağlı olduğu kuruluşu korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli ve yetkileri görevli oldukları süre ve görev alanları ile sınırlı, kamu güvenliğinin sağlanmasında tamamlayıcı rolü olan bir kolluk gücüdür*"⁶. Kamu güvenliğini sağlama görevi yönüyle özel güvenlik görevlilerinin yetki ve sorumluluklarının çerçevesinin ve adli kollukla ilişkisinin ortaya konulması bu konudaki belirsizlikleri de bertaraf edecektir.

¹ Süheyla Zorlu, Özel Güvenlik Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.34.

² RG, 17.12.2004, S. 25673.

³ RG, 01.06.2005, S. 25832.

⁴ RG, 26.06.2004, S. 25504.

⁵ Cem Ayaydın, "5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun", S. 2, 2004, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Erdem Kuntalp'e Armağan, s. 123.

⁶ Oktay Bahadır/İsmail Turgut Kıldan, "Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi", S.3, 2013, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, s. 276.

Çalışma ile özel güvenlik görevlilerine görevleri sebebiyle verilen yetki ve sorumluluklarının ortaya konulmasının yanı sıra özel güvenlik görevlisi olabilmesinin şartları da incelenecektir. 5188 sayılı Kanun m.10 ve m.11'de özel güvenlik görevlisi olabilmesinin şartları sayılmış; m.7 ve m.8'de ise özel güvenlik görevlilerinin yetkileri sayılmıştır. Keza aynı yönde Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği⁷ m.21'de özel güvenlik görevlilerinin kontrol yetkileri düzenlenmiştir. Kanun ayrıca m.23'te özel güvenlik görevlilerinin işlemiş oldukları suçlar açısından kamu görevlisi gibi cezalandırılacağını; bu kişilere karşı görevleri dolayısıyla işlenen suçların da kamu görevlisine karşı işlenmiş olduğunu kabul etmiştir. Çalışmamızda kanun hükümlerine paralel bir şekilde ilk başta özel güvenlik görevlisi olabilmesinin şartları değerlendirildikten sonra özel güvenlik görevlilerinin yetkileri konusu üzerinde durulacak ve nihayetinde bu kişilere karşı işlenen suçlar ve bu kişilerin işledikleri suçlardan sorumlulukları değerlendirilecektir.

I. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ OLABİLMENİN ŞARTLARI

Özel güvenlik görevlisi, bağlı olduğu kuruluşu korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli ve yetkisi de görevli olduğu süre ile sınırlı olan, kamu güvenliğini sağlamada genel kolluk kuvvetlerine yardımcı bir rol üstlenen kolluk gücüne denir⁸. 5188 sayılı Kanun m.10'da özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmesi için birtakım şartların yerine getirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Bu şartların daha yakından incelenmesi, konunun anlaşılabilmesi açısından önemlidir.

A. VATANDAŞLIK

5188 sayılı Kanun m.10/1-a'da özel güvenlik görevliliği için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak gerektiği düzenlenmiştir. O halde özel güvenlik görevlisi olarak çalışma başvurusu anında Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak yeterlidir. Zira 5188 sayılı Kanun m.11'de, *“özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde, alarm izleme merkezlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda kurucu ve/veya yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması”* yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanun m. 14'te belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe çalışma izni verilir. Dolayısıyla valilikten özel güvenlik görevlisi çalışma izni talep edilirken, özel güvenlik görevlisi olarak çalışacak kişinin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması gerekir. Vatandaşlığın nasıl kazanıldığının ise herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Bu bağlamda vatandaşlığı doğum yoluyla kazananların yanında; sonradan Türk Vatandaşlığını kazanan kişiler de

⁷ RG, 01.06.2005, S. 25832.

⁸ Bahadır/Kıldan, s. 276.

özel güvenlik görevlisi olabilirler⁹. Ancak özel güvenlik görevlileri, mesleklerini icra ederken Türk Vatandaşlığını kaybedebilirler¹⁰. Bu durumda nasıl hareket edileceği de açıklığa kavuşturulmalıdır.

Özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarından herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilen kişilerin kimlik kartları iptal edilir (5188 sayılı Kanun m.11/3). Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik¹¹ m.56'da vatandaşlığı kaybettirilen kişinin, nüfus kaydının kapatılıp alınan kaybettirme kararının ilgili kurumlara bildirileceği düzenlenmiştir. Keza kaybettirilme kararı Resmi Gazete'de de yayımlanmaktadır. Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik¹² m. 43'te "*Bakanlık (İçişleri Bakanlığı) ve valilikler, Kanun ve yönetmelik hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğini, yasak uygulama ve davranışların bulunup bulunmadığını ve amaç dışında faaliyet gösterilip gösterilmediğini tespit etmek amacıyla, özel güvenlik şirketlerini, alarm izleme merkezlerini, özel güvenlik birimlerini ve özel eğitim kurumlarını her zaman denetleyebilir*". Personelin çalışma izinlerinin geçerli olup olmadığı da denetim kapsamındadır (5188 sayılı Kanun Yön. m. 44). Nihayetinde vatandaşlığın kaybedildiğinin gerek kurumlara yapılan bildirimlerle gerek resen gerekse de denetimler vasıtasıyla tespit edilmesi halinde özel güvenlik görevlisinin kimliği iptal edilecektir. Doğaldır ki, kimliği iptal edilen bir kimsenin özel güvenlik görevlisi olarak çalışması söz konusu değildir.

Özel güvenlik görevlilerinin Türk vatandaşları arasından seçilmesi bir zorunluluk iken yabancı kişilerin Türkiye'de özel güvenlik şirketi kurması veya yurt dışındaki özel güvenlik şirketlerinin Türkiye'de

⁹ Türk Vatandaşlığının kazanılması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Gülin Güngör, Tabiiyet Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 61 vd; ayrıca bkz. Vahit Doğan, Türk Vatandaşlık Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 42 vd.

¹⁰ Özel güvenlik görevlileri Türk Vatandaşlığını kaybetmenin yanında kendi istekleri ile de Türk Vatandaşlığından çıkmış olabilirler. Vatandaşlıktan çıkmanın sonucu olarak kişi, Türk Vatandaşı statüsünü kaybeder. Ancak Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 28'de doğumla "*Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarının, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam*" edebileceği hüküm altına alınmıştır. Maddede belirtilen istisnalar "*seçme-seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme*", bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunma haklarıdır. Devamında bu kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilecekleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu kişilerin işçi statüsünde olan özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmesinin önünde bir engel olmadığını düşünmekteyiz. Zira 5188 sayılı Kanun m. 23'ün mefhumu muhalifinden, özel güvenlik görevlilerinin aslında kamu görevlisi olmadıkları, bu kişilerin sadece işledikleri suçlarda ve bu kişilere karşı işlenen suçlardan dolayı kamu görevlisi sayıldıkları sonucunu çıkarmak gerekir.

¹¹ RG, 06.04.2010, S. 27544.

¹² RG, 07.10.2004, S. 25606.

faaliyette bulunabilmesi mütekabiliyet şartına bağlıdır (5188 sayılı Kanun m. 5/2). Bu şart özel güvenlik kuruluşlarında eğitici olarak çalışmak isteyen yabancı kişiler için de geçerlidir. (5188 sayılı Kanun Yön. m. 11). Her ne kadar yabancı şirketler Türkiye’de özel güvenlik şirketi olarak faaliyet gösterebilirse de bu şirketler bünyesinde özel güvenlik görevlisi olarak çalışacak kişilerin de Türk Vatandaşı olması gerektiği açıktır.

B. EĞİTİM

Özel güvenlik görevlisi olarak çalışacak kimsenin asgari bir eğitim almış olması gereklidir. 5188 sayılı Kanunda özel güvenlik görevlileri silahlı ve silahsız olarak ayrıldıkları için eğitim durumlarında da bir farklılık oluşturulmuştur. Buna göre, *“silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya orta okul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak”* gerekmektedir (5188 sayılı Kanun m. 10/1-b).

Söz konusu eğitim düzeyine sahip olan kişiler, doğrudan özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilemezler. Bu kişilerin özel güvenlik temel eğitimini de başarı ile tamamlamaları gereklidir. *“Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; yenileme eğitimi almış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenmelidir.”* (5188 sayılı Kanun m. 14/1). *“Söz konusu eğitim İçişleri Bakanlığınca verilebileceği gibi, Bakanlıktan faaliyet izni alan özel eğitim kurumlarınınca da verilebilir.”* (5188 sayılı Kanun m. 14/2). Özel güvenlik görevlisinin silahlı olup olmaması da temel eğitim ders saatinin değişiklik göstermesini sonuçlar. *“Buna göre, özel güvenlik eğitimine alınan adaylar asgari yüz yirmi saatlik eğitime tabi tutulur. Programın yirmi saati silah ve atış eğitimine ayrılır. Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimini alması zorunlu değildir.”* (5188 sayılı Kanun Yön. m. 33).

Temel eğitimde özel güvenlik görevlilerinin almaları gereken dersler 5188 sayılı Kanun Yön. Ek 11’de gösterilmiştir. Buna göre özel güvenlik görevlisi olacak kişiler *“özel güvenlik hukuku ve kişi hakları, güvenlik tedbirleri, güvenlik sistem ve cihazları, temel ilk yardım, yangın güvenliği ve tabii felaketlerde müdahale tarzı, uyuşturucu madde bilgileri, etkili iletişim, kalabalık yönetimi, kişi koruma, genel kollukla ilişkiler, silah bilgisi ve atış derslerini”* almalıdır.

Temel eğitimi almış olan özel güvenlik görevlileri beş yılda bir yenileme eğitimine tabi tutulur. Özel güvenlik yetki belgesi alan kişilerin yenileme eğitimine tabi tutuluyor olması oldukça isabetli olmuştur. Zira bu sayede mesleği bir şekilde icra eden, ancak özel güvenlik görevlisi olamayacak kişilerin sistem dışına çıkarılabilmesi imkanı mevcuttur. Yenileme eğitimi almış ders saatinden oluşur. Bunun on ders saati silah ve atış bilgisine ayrılır. Yönetmelikte her ne kadar silahlı özel güvenlik görevlilerinin temel eğitimde silah ve atış eğitimini almaları zorunlu değilse de bu husus yenileme eğitiminde öngörülmemiştir. Dolayısıyla

ister silahlı ister silahsız olsun, bütün özel güvenlik görevlilerinin on saatlik silah ve atış bilgisine ilişkin dersi almaları zorunludur şeklinde bir yorum yapılabilir. Kanaatimizce, nasıl ki ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimini alması zorunlu değilse, bu durum yenileme eğitimi için de geçerlidir. Dolayısıyla ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlileri her beş yılda bir elli saatlik yenileme eğitimine tabi tutulur.

C. YAŞ

5188 sayılı Kanunda silahsız güvenlik görevlilerinin on sekiz yaşını doldurmuş olmaları şart koşulurken; silahlı özel güvenlik görevlisinin kaç yaşında olması gerektiğine ilişkin bir ifade yer almamaktadır. Ancak 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun¹³ kişilerin 21 yaşını ikmal etmeleri durumunda silah ruhsatına başvurabileceklerini düzenlediğinden silahlı özel güvenlik görevlisinin de 21 yaşını ikmal etmesi gerektiği sonucuna ulaşmamız gerekir.

D. MAHKÛMİYET DURUMU

Özel güvenlik görevlisi olabilmesi için kişinin kanunda belirtildiği tarzda bir mahkûmiyetinin bulunmaması gerekir. Buna göre, Türk Ceza Kanunu¹⁴ (TCK) m. 53'te belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile; “1) *Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.* 2) *Affa uğramış olsa bile¹⁵ Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarından mahkûm olmamak.* 3) *Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma¹⁶ veya kovuşturma bulunmamak*” (5188 sayılı Kanun m. 10/1-d).

¹³ RG, 15.07.1958, S. 8458.

¹⁴ RG, 12.10.2004, S.25611.

¹⁵ Maddede geçen “affa uğramış olsa bile” ifadesinin sadece özel affa ilişkin olduğunu söylemek gerekir. Zira TCK m. 65/1 hükmünde “*genel af halinde kamu davasının düşeceği, hükmolunan cezaların bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkacağı*” hüküm altına alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Hulusi Akkaş, Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları), Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 183 vd.

¹⁶ 5271 sayılı CMK m. 2/1-e'de “*soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade etmektedir.*” Bu hükme

TCK'nın öngördüğü sistemde hak yoksunluğu kural olarak kasten işlenen bir suçtan dolayı kişinin mahkûm olduğu hapis cezasının infazı süresiyle sınırlı tutulmuştur. Bu düşünceye paralel olarak TCK m. 53/2'de de kişinin (kasten) işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar (TCK m. 53/1'de belirtilen) bu hakları kullanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Zira bir kişinin işlediği suçtan dolayı mahkûm olduğu cezanın infazıyla gerçekleştirmiş olduğu kötülüğün karşılığını gördüğü, toplumun kendisine karşı kaybetmiş olduğu güveni yeniden kazandığı ve ıslah olduğu kabul edilmektedir¹⁷. Bu nedenle, kural olarak mahkûm olunan cezanın infazından sonra devam eden bir hak yoksunluğu yaptırımının uygulanmasına gerek görülmemiştir. Kural, cezanın infazı süresiyle sınırlı bir hak yoksunluğu ise de belli hâllerde cezanın infazından sonra belli süre geçerli olacak şekilde hak yoksunluğu söz konusu olabildiği gibi (TCK m. 53/5-6), kanunlarda belli suçlardan mahkûm olanların herhangi bir süre sınırlaması öngörülmezsizin belli görevleri üstlenemeyeceklerinin kabul edildiği görülmektedir¹⁸. Yukarıda da belirtildiği üzere 5188 sayılı Kanun m. 10/1-d de istisna teşkil eden düzenlemelerden birisidir. Buna göre, belli haklardan yoksunluğa ilişkin TCK m. 53'te belirtilen süreler geçmiş olsa bile *“kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı*

---

paralel olarak CMK m. 158/1'de *“suça ilişkin ihbar veya şikayetin Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabileceği”* hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla soruşturma evresindeki yetkili makamların kolluk ve Cumhuriyet Başsavcılığı olduğu, bunlara yapılan ihbar veya şikayetle soruşturmanın başladığını kabul etmek gerekir. Ancak CMK m. 158/6 hükmü ile Cumhuriyet savcısının soruşturmaya yer olmadığı kararı verebilmesine imkan tanınmıştır. Buna göre, *“ihbar ve şikayet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar veya şikayetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir.”* Bu hüküm karşısında artık Cumhuriyet savcılığına veya kolluğa yapılan her ihbar veya şikayetin özel güvenlik görevlisi olabilmesine engel teşkil etmemesi, en azından fiili olarak bu kişi hakkında soruşturmaya yer olmadığı kararının verilip verilmeyeceğinin beklenmesinin gerektiği kanaatindeyiz.

¹⁷ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17 Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.771.

¹⁸ 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 48/A/5; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu m. 6; 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 5/1-a hükümleri bu duruma örnek gösterilebilir. Kanaatimizce böyle bir engelin milletin temsil makamında olan kişiler yani milletvekilleri veya kişiler arasındaki uyuşmazlıkları çözecek olan hakimler ve bunun yanında savcılar için kabul edilebilirken, birçok meslek grubu veya görev için böyle bir istisnanın getirilmesi insanların sosyal yaşantısını olumsuz şekilde etkiler.

değerlerini aklama, kaçakçılık veya fuhuş suçlarından mahkûm” olan kişiler özel güvenlik görevlisi olamazlar. 5188 sayılı Kanun m. 10/1-d hükmü, 6.1.2017 tarih ve 680 sayılı KHK m. 69 ile değiştirilmiş, söz konusu KHK 1.2.2018 tarih ve 7072 sayılı Kanun m. 68 hükmü ile aynen kabul edilmiştir. Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'nın yürürlük tarihi olan 01.06.2005'ten önce yürürlüğe giren 5188 sayılı Kanun'un, önceki kanun olduğu yönünde de bir yorum yapılmasının önüne geçilmiş olduğunu düşünmekteyiz.

Kişi hakkında mahkumiyet hükmünün bir sonucu olarak özel güvenlik görevlisi olamayacağı haller bakımından Adli Sicil Kanunu¹⁹ m.13/A'da düzenlenen yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuna da değinmek gerekir. Zira m.13/A-1'e göre “*5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir.*” Kişi, özel güvenlik görevlisi olmak için başvuru yapmadan önce şartlarını²⁰ sağlaması halinde yasaklanmış hakların geri verilmesi için talepte bulunabilir. Talep neticesinde yasaklanmış hakların geri verilmesine karar verilmesi halinde kişi hakkında verilen önceki mahkumiyet hükmünün özel güvenlik görevlisi olmasına engel teşkil edip etmeyeceği önem arz etmektedir. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumu ileriye etki doğurmakta ve yeni bir durum ortaya koymaktadır²¹. Hakkında yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı verilen kişi, ıslah olduğunu ve değiştiğini ispat etmiştir. Bu nedenlerle kişinin yasaklanmış haklarının geri verilmesi halinde önceki mahkumiyet hükmünün özel güvenlik görevlisi olmasına engel teşkil etmeyeceği kanaatindeyiz.

Kişi hakkında bir ceza soruşturmasının veya kovuşturmasının yürüyor olması, bu kişinin özel güvenlik görevlisi olarak çalışmasına kural olarak engel teşkil etmez. Ancak kanun koyucu m. 10/1-d-3 hükmünde belirli suçlardan dolayı bir soruşturmanın yürütülüyor olmasını dahi özel güvenlik görevlisi olabilmesine engel olduğunu hükme bağlamıştır. Buna göre özel güvenlik görevlisinin veya özel güvenlik görevlisi olacak kişinin, “*Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma*” bulunmamalıdır. Ancak yürütülen bu soruşturma sonucunda kişi hakkında CMK m. 172 gereğince

¹⁹ RG, 01.06.2005, S. 25832.

²⁰ Yasaklanmış hakların geri verilmesi için; “*Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla, a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması, gerekir.*”

²¹ Akkaş, s.257.

kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilip bu kararın kesinleşmesi halinde kişi özel güvenlik görevlisi olabilecektir. Kovuşturma sonunda verilen hükmü ise ayrı bir değerlendirmeye tabi tutmak gerekir. Şayet kişi kovuşturma sonunda kasıtlı bir suçtan mahkumiyeti bulursa bile, eğer verilen ceza özel güvenlik görevlisi olunmasına engel değilse, bu kişinin özel güvenlik görevlisi olabilmesi mümkündür.

Mahkûmiyet durumu ile ilgili ortaya çıkan önemli sorunlardan birisi de hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen kişinin özel güvenlik görevlisi olup olamayacağı, güvenlik görevlisi iken bir suç işleyen ve bu suçtan dolayı hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen kişinin görevine devam edip edemeyeceğidir. Bu hususa ilişkin olarak 680 sayılı KHK'nın 69. maddesi ile 5188 sayılı Kanununun 10. maddesinin birinci fıkrasının "d" bendi değiştirilmiş ve hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilenlerin de özel güvenlik görevlisi olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hüküm uyarınca özel güvenlik görevlisi olmadan hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olanların dahi özel güvenlik görevlisi olamayacakları sonucuna ulaşılır²².

²² Anayasa Mahkemesi de somut norm denetimi suretiyle önüne gelen bir uyumsuzlukta kanunun, bazı suçlardan haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olanların da özel güvenlik görevlisi olamayacağına ilişkin 5188 sayılı Kanun m. 10/1-d hükmünün Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Kararın konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: *"Kuralın yer aldığı bentte hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında hangi cezaların ve suçların özel güvenlik görevinin yerine getirilmesine engel oluşturduğu açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. Maddesinin (5) ile (14) numaralı fıkralarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının hangi şartlarda verileceği, muhtevası, nasıl uygulanacağı, hangi suçlarla ilgili olarak bu kararın verilemeyeceği açık ve net biçimde düzenlenmiştir. Dolayısıyla kuralın, belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır... Kural uyarınca özel güvenlik görevlisi olmaya engel durum, kasten işlenen en az bir yıllık hapis cezasına ilişkin hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile süresi ne olursa olsun devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarına konu hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıdır. Bu bağlamda miktarı ne olursa olsun adli para cezasına veya süresi ne olursa olsun taksirli suçlara ya da anılan suçlardan olmayıp kasten işlenen diğer suçlardan bir yıldan az hapis cezasına konu hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları özel güvenlik görevlisi olmaya engel teşkil etmeyecektir... Kural, haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş kişilere herhangi bir ceza uygulanmasını öngörmemekte; yalnızca özel güvenlik görevini yerine getirecek kişilerde bulunması gereken şartlardan birini, başka bir deyişle bu hizmeti yürütecek kişilerde bulunması gereken niteliklerden birini hükme bağlamaktadır. Nitekim kanun koyucu, anayasal ilkelere bağlı kalmak koşuluyla güvenlik hizmetlerini yerine getirecek kişilerde bulunması gereken şartları belirleme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu itibarla kanun koyucunun anılan takdir yetkisi kapsamında öngördüğü*

Özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta iken yargılaması devam eden ve bu yargılama sonucunda hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen kişilerin durumunun ne olacağı hususu tartışmalıdır. Zira hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun düzenlendiği CMK m. 231/10'da denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürölmesine karar verileceği belirtilmiştir. Hükmün ortadan kaldırılacak olması, hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen özel güvenlik görevlisinin görevine devam edebileceği yorumunun yapılmasına neden olabilir. Ancak çalışma iznini düzenleyen 5188 sayılı Kanunun 11. maddesinin dördüncü fıkrası hükmü 680 sayılı KHK'nın 70. maddesi ile değiştirilmiş ve yeni düzenlemeye göre, yönetici ve özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin kimliğinin iptal edileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla görevi esnasında işlediği bir suçtan dolayı hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen özel güvenlik görevlisinin, bu kararın kesinleştiği andan itibaren özel güvenlik görevlisi olarak çalışamayacağı sonucuna ulaşmak gerekir. Ancak şu hususa da işaret etmek gerekir ki, söz konusu düzenlemeler kişinin hakkında bir mahkûmiyet hükmünün veya hükmün açıklanması kararının kesinleşmesi ile hüküm ve sonuç doğurur. Dolayısıyla haklarında verilen karar veya hüküm kesinleşinceye kadar bu kişilerin özel güvenlik görevlisi olarak çalışmasının önünde bir engel yoktur.

Son belirtilen hususun silahsız olarak görev yapan özel güvenlik görevlilerine ilişkin olduğunu belirtmek gerekir. Zira 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin²³ 16. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, bu madde kapsamında sayılan fiillerden dolayı yargılanması devam eden şahısların ruhsat verilme ve yenileme işlemleri, yargı kararı kesinleşinceye kadar durdurulur. Yargılama sonucuna kadar silah ilgili birimce emanete alınır. Dolayısıyla yönetmeliğin 16. maddesi kapsamında bir suçtan yargılanan özel güvenlik görevlisinin silahının ilgili birimce emanete alınacak olmasından dolayı, bu kişinin silahlı güvenlik görevlisi olarak çalışması da mümkün değildir. Bu kişiler bu süre zarfında talepleri olması halinde ise silahsız özel güvenlik görevlisi olabilirler.

Görevleri esnasında işledikleri iddia edilen bir suçtan dolayı haklarında yargılama yapılan özel güvenlik görevlileri ile ilgili nasıl hareket edileceği sorusu, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan Özel

---

kuralın masumiyet karinesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır". Anayasa Mahkemesi, E: 2021/30, K: 2021/82, T: 04.11.2021, (RG, 24.02.2022, S.31760)

²³ RG, 01.06.1991, S. 20888.

Güvenlik Hizmetleri Genelgesinde²⁴ cevaplanmıştır. Buna göre, kişiye özel güvenlik çalışma izni verildikten sonra bu kişinin fiilen özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta iken devletin güvenliğine karşı işlenen suçlar ile organize suç kapsamında bir suç işlemesi hâlinde, kimlik kartına geçici olarak el konularak özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaya devam etmesine izin verilmeyecektir. Yargılama neticesinde haklarında beraat dışında bir hüküm kurulması hâlinde el konulan özel güvenlik görevlisi kimlik kartları ve çalışma izinleri iptal edilecek, beraat etmeleri hâlinde ise kimlik kartları kendilerine iade edilecektir. Bunun haricinde, diğer suçlardan yargılanmaya başlayan kişilerin ise tutukluluk hâli hariç olmak üzere yargılama sürecinde çalışma izinlerinin durdurulması gerekmemektedir. Yargılama sonucunda özel güvenlik görevlisi olmalarına engel bir hüküm kurulması hâlinde, çalışma izinleri iptal edilecektir.

Görevi esnasında suç işlediği iddia edilen güvenlik görevlisinin silahlı olması durumunda ise nasıl hareket edileceği yine genelgede belirtilmiştir. Bu güvenlik görevlisi, yargılama süresi boyunca silahını ilgili birimde emanete bırakmak zorundadır. Dolayısıyla silahlı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olan bir kişinin 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 16. maddesi kapsamında bir suç işlemesi durumunda, silahlı özel güvenlik görevlisi kimlik kartına geçici olarak el konulacak, talebi olması hâlinde çalışma izni silahsız çevrilecektir. Bu kişinin yargılama sonucunda silahlı çalışma izni almasına engel bir hüküm kurulmaması durumunda, geçici olarak el konulan özel güvenlik görevlisi kimlik kartı iade edilecek, ancak Kanunun 10. maddesinin “d” bendinde belirtilen şartlar ve süreleri geçmemek kaydıyla, bir hüküm kurulması hâlinde ise silahlı olan kimlik kartı silahsız çevrilecektir.

Özel güvenlik görevlilerinde aranan şartlardan herhangi birisinin kaybedilmesi hâlinde, çalışma izninin iptal edilecek olmasından dolayı (m. 11), haklarında yukarıda belirtilen suçlardan kurulan mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği kişiler, hükmün kesinleşmesinden önce göreve başlamış olsalar bile, özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaya devam edemezler.

E. SAĞLIK DURUMU

Özel güvenlik görevlilerinin ifa ettikleri görev gereği fiziki ve ruhi sağlıkları yerinde olmalıdır. Bu kapsamda 5188 sayılı kanun m. 10/1-f’de özel güvenlik görevlilerinin, “*görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmaması*” bir şart olarak belirtilmiştir. Kişinin

²⁴ Genelge Tarihi: 22.09.2021, Genelge Numarası:2021/10. Genelge için bkz. <https://www.egm.gov.tr/ozelguvenlik/ozel-guvenlik-hizmetleri-genelgesi>

özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaya engel bir halinin bulunmadığı tam teşekküllü bir hastaneden veya sağlık kuruluşundan alınan sağlık raporu²⁵ ile tespit edilmelidir (Uygulama Yönetmeliği m. 18). Sağlık raporunun usulüne ilişkin detaylar, Özel Güvenlik Görevlileri Sağlık Şartları Yönetmeliği²⁶ m.6/4'te düzenlenmiştir. Buna göre sağlık raporu olumlu olanların karar kısmına “Silahlı Özel Güvenlik Görevlisi Olabilir” veya “Silahsız Özel Güvenlik Görevlisi Olabilir” şeklinde ibarelerin yazılması gerekmektedir. Yönetmelikte ayrıca özel güvenlik görevlisinin aktif olarak çalıştığı süreçte sağlık şartına ilişkin yeterlilikleri kaybetmesi hali de düzenlenmiştir. Buna göre özel güvenlik görevlisi olarak çalışırken, *“kas iskelet sistemi ve ruh sağlığı ve hastalıkları yönünden özel güvenlik görevlisi olamayacağı tespit edilenler ile görme, duyma veya konuşma yetilerinin tamamını kaybedenler çalışmaya devam edemezler”* (Sağlık Şartları Yön. m.5/3). Ruh sağlığı ve hastalığı nedeniyle “özel güvenlik görevlisi olamaz” şeklinde sağlık raporu ile adaylığı kabul edilmeyen özel güvenlik görevlileri tekrar adaya başvuramaz (Sağlık Şartları Yön. m.5/6).

Silahlı olarak istihdam edilecek özel güvenlik görevlilerine ilişkin sağlık raporunda, bu kişilerin silah taşımada ve bulundurmada bir engel durum olmadığının tespit edilmesi de gereklidir. Zira Uygulama Yönetmeliği m.24/2 uyarınca, görev alanında silah taşıyacak özel güvenlik görevlileri bakımından 6136 sayılı Kanuna ilişkin yönetmelik uygulanacaktır. Ateşli Sil. ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hk. Yön. m.15 hükmüne göre ise silah taşıma ve bulundurma ruhsatı almak isteyenlerden *“silah taşımalarında ve bulundurmalarında psikolojik, nörolojik veya fiziki rahatsızlıklar bakımından sakınca bulunmadığına dair doktor raporu”* istenileceği belirtilmiştir. Silahlı olarak istihdam edilecek özel güvenlik görevlilerinin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak Özel Güvenlik Görevlileri Sağlık Şartları Yönetmeliği m.10/8'de yönetmelik kapsamında sağlık raporu alan silahlı özel güvenlik görevlisi ve adaylardan ayrıca Uygulama Yönetmeliği m.24 kapsamında istenen sağlık raporu talep edilmez. Bu nedenle, silahlı olarak görev yapacak özel güvenlik görevlileri, Sağlık Şartları Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği tarih olan 26.06.2021 tarihinden önce sağlık raporu hakkında Uygulama Yönetmeliği m.24 uygulanması gerekirken; bu tarihten sonra alınacak sağlık raporlarında Sağlık Şartları Yönetmeliği uygulama alanı bulacaktır.

²⁵ Özel güvenlik görevlisi adayının sağlık raporu alırken hangi branşlara muayene olacağına ilişkin bkz. Özel Güvenlik Görevlileri Sağlık Şartları Yönetmeliği m.8.

²⁶ RG, 26.06.2021, S. 31523.

F. GÜVENLİK SORUŞTURMASININ OLUMLU SONUÇLANMASI

5188 sayılı Kanun m.10/1-h'de güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanması özel güvenlik görevlisi olabilmesinin şartı olarak öngörülmüştür²⁷. Aynı Kanun m.11 hükmüne göre de güvenlik görevlisine çalışma izni verilebilmesi için valilikçe yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması gerekmektedir. Hüküm, 680 sayılı KHK m.70 ile değiştirilmiş; bu değişiklik 7072 sayılı Kanun m.68 hükmü ile aynen kabul edilmiştir. Hükümde değişiklik yapılmadan önce, özel güvenlik görevlileri hakkında güvenlik soruşturması yapılacağı düzenlenmişti. Fakat silahsız olarak görev yapacak özel güvenlik görevlileri hakkında sadece arşiv araştırması yeterli görülmüştü. Yapılan değişiklikle birlikte artık silahlı veya silahsız görev yapacak özel güvenlik görevlileri için bir ayırım gözetilmemiştir. Bu kişiler hakkında da hem güvenlik soruşturması hem de arşiv araştırması yapılması gerekmektedir. Öte yandan değişiklik öncesinde, güvenlik soruşturmasının veya silahsız olarak görev yapan özel güvenlik görevlileri hakkında arşiv araştırmasının her beş yılda bir yenileneceği düzenlenmişti. Değişiklik ile güvenlik soruşturması ve arşiv

²⁷ Anayasa Mahkemesi tarafından 21.04.2022 tarihinde, 5188 sayılı Kanun m.10/1-h bendinin, “mülga 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Kanun uyarınca yapılan güvenlik soruşturması” yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle şu hususlar vurgulanmıştır: “5. Kuralın öngördüğü güvenlik soruşturması faaliyetleri, 17/4/2021 tarihine kadar 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütülmekte iken anılan Kanun’un söz konusu tarihte 7/4/2021 tarihli ve 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu’yla yürürlükten kaldırılması üzerine anılan faaliyetler 17/4/2021 tarihinden itibaren 7315 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütülmeye devam edilmiştir. Bu itibarla kural hem mülga 4045 sayılı Kanun hem de 7315 sayılı Kanun uyarınca gerçekleştirilen güvenlik soruşturması faaliyetleri bakımından geçerli, ortak kural niteliğindedir.

17. Anılan yetkiler gözetildiğinde özel güvenlik görevlileri bakımından güvenlik soruşturması yapılması yönünde düzenlemeler getirilmesi kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Ancak bu alanda düzenleme öngören kuralların kamu makamlarına hangi şartlarda ve hangi sınırlar içinde tedbirler uygulama ve özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına yönelik müdahalelerde bulunma yetkisi verildiğini yeterince açık olarak göstermesi ve muhtemel kötüye kullanmalara karşı yeterli güvenceleri sağlaması gerekir.” İptal kararının gerekçesinden de anlaşılacağı üzere güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ilişkin düzenleme yapılması kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Ancak konulan kuralların temel hak ve özgürlüklere ilişkin yeterli güvenceleri sağlaması gerekir. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde belirtilen güvencelerin sağlanmasına yönelik olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının nasıl ve hangi birimler tarafından yapılacağı (m.6), değerlendirilme yapılması için değerlendirme komisyonu kurulacağı (m.7), elde edilen verilerin korunması (m.8) ve sonrasında silinmesi veya yok edilmesi (m.10) düzenlemelerini ihtiva etmesi nedeniyle 17.04.2021 tarihinde yürürlüğe giren 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu’nda gerekli düzenlemelerin yapıldığı kanaatindeyiz.

araştırması süre sınırı olmaksızın “her kimlik verilmesi halinde veya ihtiyaç duyulması halinde” yenilenecektir. Ancak belirtmeliyiz ki yapılan değişiklikler 5188 sayılı Kanun Uygulama Yönetmeliği’ne yansıtılmamıştır. Uygulama Yönetmeliğinin halihazırda 17. maddesinde değişiklik öncesi düzenlemeler yer almaktadır. Özel güvenlik görevlileri hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması bakımından 5188 s. Kanun m.11 hükmünün esas alınması gerektiği kanaatindeyiz. Zira normlar hiyerarşisinde kanun hükümleri yönetmelik hükümlerinden önce geldiği için kanun ile yönetmelik hükümlerinin çatışması durumunda kanun hükümlerinin uygulanması gerekir²⁸.

Özel güvenlik görevlileri hakkında yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması, 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu²⁹ kapsamında yapılacaktır. Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu m.4 ve m.5’te güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında araştırılacak hususlar düzenlenmiştir. Buna göre;

“Kişinin adli sicil kaydı,

Kişinin kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığı,

Kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığı,

Kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin beşinci ve 231 inci maddesinin onüçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olgular,

Hakkında kamu görevinden çıkarılma ya da kesinleşmiş memurluktan çıkarma cezası olup olmadığı

Görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal verileri,

Yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkisi,

Terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve iltisak içinde olup olmadığı” araştırılır.

5188 sayılı Kanunda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının bir ay içerisinde tamamlanacağı belirtilmiştir. Bu süre içerisinde özel güvenlik görevlisi hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv

²⁸ Kemal Gözler, Hukuka Giriş, 15. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2018, s.370; Ömer Anayurt, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.316.

²⁹ RG, 17.04.2021, S. 31457.

araştırmasının olumlu sonuçlanması halinde valilikçe özel güvenlik görevlisine çalışma izni verilecektir (m.11).

II. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN YETKİLERİ

Özel güvenlik görevlilerinin bu sıfatları sayesinde kullanabilecekleri yetkileri toplu halde 5188 sayılı Kanun m.7 ve m.8'de belirtilmiştir. Biz de bu yetkileri CMK başta olmak üzere diğer diğer kanun ve yönetmelik hükümlerini göz önünde bulundurmamak suretiyle sınıflandırmaya çalıştık.

A. ARAMA

Arama genel olarak, saklı olan bir şeyin ortaya çıkarılmasına yönelik araştırma faaliyeti olarak tanımlanabilirken³⁰; TDK Türkçe Sözlükte, “*Şüpheli veya sanığın yakalanması veya suç belgelerinin elde edilmesi için bir kimsenin evinde, iş yerinde, üzerinde veya eşyasında yapılan araştırma işlemi*” olarak tarif edilmiştir³¹. Tanımdan da anlaşılacağı gibi bahse konu arama, adli aramaya işaret etmektedir. Bunun yanında bir suçun işlenmesinin önlenmesi amacıyla da arama yapılabilir. Söz konusu arama ise önleme araması olarak isimlendirilebilir. 5188 sayılı Kanun’da özel güvenlik görevlilerinin önleme araması yapma yetkisinin bulunduğu söylenebilir.

1. Adli Arama

Suç işlendikten sonra faili yakalama ve delil elde etme amacıyla yapılan arama işlemine adli arama denilmektedir³². Adli arama, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre (m. 116 vd.) soruşturma ve kovuşturma makamlarına verilmiş bir yetkidir. Bu nedenle özel güvenlik görevlilerinin adli arama yapma yetkisi yoktur³³.

³⁰ Veli Özer Özbek, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Arama, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 17.

³¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (<https://sozluk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 28.02.2022)

³² Feridun Yenisey/Ayşe Nuhoglu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 293; ayrıca bkz. Yener Ünver / Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 392.

³³ Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında adli aramanın sadece kolluk görevlileri tarafından yapılması gerektiğini dolaylı yoldan belirtmiştir. Başka bir deyişle adli kolluk görevlisi sayılmayan özel güvenlik görevlisinin adli arama yetkisinin bulunmayacağı gibi adli arama olarak değerlendirilebilecek bir arama sonucunda elde edilen deliller de hukuka aykırı hale gelecektir. Anılan kararın ilgili kısmı şu şekildedir: “*Adli arama yapma görev ve yetkisi bulunmayan özel güvenlik görevlisince yapılan arama hukuka aykırı olduğundan ve bu arama işleminden elde edilen maddi deliller hükme esas alınamayacağından; hakkında mahkûmiyetine yeterli başkaca delil bulunmayan sanığın beraati yerine, yazılı gerekçeyle mahkûmiyetine karar verilmesi...*”

2. Önleme Araması

Suçların önlenmesi ve kamu emniyetinin gözetilmesi amacıyla yapılan arama işlemine önleme araması adı verilebilir³⁴. Önleme aramasının amacı, ortaya çıkabilecek tehlikelerin ve suç işlenmesinin önlenmesidir³⁵. Keza 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK)³⁶ m. 9'da önleme araması *“tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hakiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin vereceği yazılı emirle kişilerin üstleri, araçları, özel kağıtları ve eşyasının aranması”* şeklinde tanımlanmıştır. Benzer tanım Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği m. 19'da da yapılmıştır. Aramaya ilişkin yetkilerini incelediğimizde, 5188 sayılı Kanun'da özel güvenlik görevlilerinin esas itibari ile önleme araması yapabileceğinin kabul edildiğini söyleyebiliriz. 5188 sayılı Kanun m.7/1-a,b,f'de özel güvenlik görevlilerinin arama yetkisi sadece *“duyarlı kapıdan geçirme, dedektörle arama ve eşyaları X-ray cihazından geçirme”* şeklinde düzenlenmiştir. Özel güvenlik görevlileri Kanun'da belirtildiği şekilde sadece elektronik aygıtlar kullanarak arama yapmak durumundadırlar. 5188 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği m.14'te ise özel güvenlik görevlilerinin, kamuya açık alanlarda ve genel kolluğun gözetimi ve denetiminde üst araması yapabileceğine hükmedilmiştir. Ancak 5188 sayılı Kanun m.7'de özel güvenlik görevlilerinin üst araması yapabilmesine ilişkin herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Kanunda açıkça düzenlenmeyen üst arama yetkisinin yönetmelikte düzenlenmiş olması kanunilik ilkesi açısından sakıncalıdır. Zira üst araması niteliği itibariyle temel hak ve özgürlüklere müdahale etmektedir. Anayasa m.13'te temel hak ve özgürlüklere müdahalenin sadece kanunla mümkün olduğu açık bir şekilde zikredilmiştir³⁷. Bu nedenle üst aramasına ilişkin düzenlemenin 5188 sayılı Kanunda açıkça düzenlemesi yerinde olacaktır. Özel güvenlik görevlilerinin üst arama yetkisinin kanuni dayanağının bulunduğu tek bir durum bulunmaktadır. 6222

Yarg.10.CD, E: 2020/13111, K: 2021/6725, T: 02.06.2021,(
www.karararama.yargitay.gov.tr, Son Erişim Tarihi 28.01.2022)

³⁴ Yenisey/Nuhoğlu, s. 293.

³⁵ Hüsnü Aldemir, Adli-Önleme Arama ve Elkoyma, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.196.

³⁶ RG, 14.07.1984, S. 2751.

³⁷ Anayasa Mahkemesi tarafından konuya ilişkin verilmiş olan bir kararda bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: *“Başka bir ifadeyle, Anayasa'ya göre mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir. Buna karşın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının ancak kanunla yapılacağına ilişkin Anayasa'nın 13. maddesi, bir kanun hükmü olmaksızın yürütme ve idarenin bir hak ve hürriyeti ilk elden düzenleyici işlemle sınırlamasına izin vermez.”* AYM, Tuğba Arslan Başvurusu, Başvuru No: 2014/256. Karar için bkz. Abdurrahman Eren, Anayasa Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.588.

sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun³⁸ m.7/3'te "Müsabaka ve seyir alanlarında genel kolluk görevlileri ile özel güvenlik görevlileri, müsabaka güvenlik amiri ve yardımcısının emir ve denetiminde birlikte görev" yapacağı düzenlenmiştir. Adli Ve Önleme Aramaları Yönetmeliği m.23'te ise "spor alanlarının çevresinde, stadyum veya spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde" özel güvenlik görevlilerinin kolluk denetiminde üst araması yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda özel güvenlik görevlileri spor müsabakalarının girişlerinde kolluk denetiminde üst araması yapabileceklerdir.

Önleme araması kural olarak sulh ceza hakiminin kararı üzerine yapılabilen bir aramadır. Özel güvenlik görevlilerinin yaptığı arama genel itibari ile bir önleme araması şeklinde olsa da bu aramanın yapılabilmesi için hakim kararı gerekecektir. Sosyal yaşantıyı çekilmez bir hale getirmesi kuvvetle muhtemel bu durum, yönetmelikte öngörülmüş ve Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği m. 25'te hâkim kararını gerektirmeyen önleme araması halleri arasında sayılmıştır. Buna göre "Devletçe kamu hizmetine özgülenmiş bina ve her türlü tesislere giriş, ve çıkışın belirli kurallara tabi tutulduğu hallerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçlarının aranmasında" hakim kararı gerekmemektedir (Arama Yön m.25/1-a). Aynı maddenin ikinci fıkrasında "umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki kontroller, buralara girmek isteyen kimselerin rızasına bağlı" olduğu ifade edilmiştir. Kanaatimizce bu düzenlemenin hakim kararı gerektirmeyen önleme araması başlığı altında düzenlenmiş olmasından dolayı bu alanlarda önleme aramaları hakim kararı olmaksızın yapılabilir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun Ek 1. Maddesi ve bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan Sivil Hava Meydanları, Limanlar Ve Sınır Kapılarında Güvenliğin Sağlanması, Görev Ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik m.8 hükmüne göre "Mülki idare amiri, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördüğü hallerde; sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, 5442 sayılı Kanununun Ek 1 inci maddesi çerçevesinde binaları, uçakları, helikopterleri, gemileri ve her türlü deniz ve kara taşıtlarını, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kamu ve özel kuruluşların tüm personelinin üstlerini, araçlarını ve eşyalarını aratmaya yetkilidir. Bu aramada gümrük mevzuatı ile ilgili mühürlerin sökülmesi gerekiyorsa ilgili kuruluşların da katılımı sağlanır." Ayrıca 5442 sayılı Kanun Ek madde 1 hükmüne göre aramanın kimler tarafından yapılacağı arama emrinde açıkça belirtilmelidir. 5188 sayılı Kanun m.6/2'de özel güvenlik personelinin mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorunda olduğu belirtilmiş olması özel güvenlik görevlilerinin vali veya kaymakam emriyle sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında üst araması yapabileceği anlamına

³⁸ RG, 14.04.2011, S. 27905.

gelmez. Zira 6222 sayılı Kanunda olduğu gibi özel güvenlik görevlilerinin üst araması yapabileceğinin açıkça düzenlenmiş olması gereklidir. 5442 sayılı Kanunda böyle bir açıklık olmadığı için Kanunda belirtilen üst arama yetkisinin özel güvenlik görevlisi tarafından yapılması söz konusu değildir.

B. YAKALAMA

Kanunda öngörülen şartların oluşması durumunda herkesin veya sadece kolluk güçlerinin müracaat edebildiği, yetkili hakim kararı olmaksızın kişilerin özgürlüklerinin sınırlanması sonucunu doğuran koruma tedbirine yakalama denir³⁹. Yakalama, “*Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği*”⁴⁰ m. 4’te de, “*Kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınmasını ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır. 5188 sayılı Kanundaki yakalamaya ilişkin yetkileri incelediğimizde özel güvenlik görevlilerinin gerek adli gerekse de önleme yakalamasını icra etmeye yetkili olduklarını görmekteyiz. Bu nedenle yakalama konusunda adli ve önleme yakalaması şeklinde ikili bir ayrıma gidilmesi gerekmektedir.

1. Adli Yakalama

Özel güvenlik görevlileri, CMK m. 90’a göre ve ayrıca “*görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri*” yakalama yetkisine sahiptirler. CMK m. 90/1 hükmüne göre kişiye suçu işlerken rastlanması durumunda ve “*suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması*” halinde herkes tarafından yakalama işlemi gerçekleştirilebilmektedir. Yakalamanın buradaki amacının öncelikle ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşmasını ve sağlıklı bir şekilde işlenmesini sağlanması; özellikle suçun işlenmesine devam edilmesinin engellenmesi, kişinin ele geçirilmesi, kişinin kimliğinin saptanarak bundan sonraki koruma tedbirlerinin uygulanabilmesinin sağlanması olduğu söylenebilir⁴¹. Herkes tarafından yakalama yetkisinin kullanılabilirdiği durumlarda bu yetkiyi özel güvenlik görevlileri de kullanabilir. CMK m.90/1 gereğince gerçekleştirilebilecek yakalamanın

³⁹ Ali Kemal Yıldız, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yakalama ve Gözaltına Alma”, C. 14, S. 1, 2006, SÜHFD, s. 137.

⁴⁰ RG, 01.06.2005, S. 25832.

⁴¹ Özen Kaya Göçmen, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Yakalama ve Gözaltı Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 118; Yıldız, s. 136.

bir hak, dolayısıyla yakalamayı icra etmemenin normal bireyler açısından bir sorumluluğu doğurmayacağı belirtilmektedir. Ancak bu durumdaki bir yakalama kolluk görevlileri için aynı zamanda bir yükümlülüktür. Dolayısıyla yakalamayı yerine getirmeyen kolluk görevlisi görevini ihmal etmiş olur⁴². Özel güvenlik görevlileri de kendi sorumluluk alanlarında adli kolluğun yardımcısı oldukları için⁴³, söz konusu yükümlülük özel güvenlik görevlileri için de geçerlidir. Başka bir deyişle kendi görev alanında işlenmekte olan bir suçun failini kasıtlı bir şekilde yakalamayan özel güvenlik görevlisi de görevini kötüye kullanmıştır.

CMK m. 90'a göre yakalama yetkilerinin olduğu belirtilmemiş olsaydı dahi söz konusu maddedeki şartların oluşması durumunda özel güvenlik görevlilerinin yine de yakalama yetkilerinin olduğunu kabul etmek gerekir. Zira CMK m. 90'da herhangi bir ayrıma gidilmeksizin herkesin yakalama yetkisinin olduğundan bahsedilmiştir. CMK m. 90 hükmünden bahsedilmesinin sebebi, daha önce de belirttiğimiz üzere yakalamanın özel güvenlik açısından bir hak değil bir yükümlülük olduğunun vurgulanması içindir.

Özel güvenlik görevlilerinin adli yakalamaya yetkili olduğu bir diğer hal ise yukarıda da belirtildiği üzere, *“görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişilerle”* ilgilidir. Böyle bir durumda ilgilisi hakkında ilk başta usulüne uygun verilmiş bir yakalama kararı veya kişi hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmalıdır.

CMK m. 98'e göre *“soruşturma evresinde yakalama emri a) çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hakimi tarafından,” b) tutuklama talebinin reddi kararına itiraz edilmesi ve itirazın kabulü hâlinde itiraz merci tarafından, düzenlenebilir. Kovuşturma evresinde ise kaçak sanık hakkında re'sen veya Cumhuriyet savcısının talebi üzerine hâkim veya mahkeme tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli veya sanık ya da tutukevi veya ceza infaz kurumundan kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında ise*

⁴² Yıldız, s. 139.

⁴³ 5188 sayılı Kanunda açık bir şekilde özel güvenlik görevlilerinin adli kolluğun yardımcısı olduğu belirtilmese de m. 1'de kanunun amacının kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyette olan özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olduğu; yine m. 20/1-d'de *“mülki idare amirinin veya birlikte görev yapılan yetkili genel kolluk amirinin verdiği emirleri yerine getirmeyen veya bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de bu suç ile ilgili yetkili genel kolluğa bilgi vermeyen özel güvenlik yöneticisi ve görevlileri ile bu emrin yerine getirilmemesi eylemine sebep olan özel güvenlik yöneticisi ve görevlisinin bağlı oldukları kişi, kurum, kuruluş veya şirket yetkililerinin bir yıl süreyle özel güvenlik alanında görev”* alamayacağını belirtilmiş olması; özel güvenlik görevlilerinin adli kolluğun yardımcısı olarak değerlendirmemiz gerektiği sonucunu ortaya çıkarır.

Cumhuriyet savcıları ve kolluk kuvvetleri de yakalama emri düzenleyebilirler. Cumhuriyet savcıları ayrıca gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hakiminin kararı ile serbest bırakılan şüphelinin fiili işlediğine yeterli bir delil varsa, bu kişinin yakalanmasına da karar verebilir (yazılı emir)⁴⁴. Cumhuriyet savcılarının yakalama emri düzenleyebileceği son hal ise cezanın infazına ilişkindir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK)⁴⁵ m. 19/1 hükmüne göre, “*hükümlü, hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için gönderilen çağrı kâğıdının tebliği üzerine on gün içinde gelmez, kaçar ya da kaçacağına dair şüphe uyandırır, Cumhuriyet savcısı yakalama emri çıkarır.*” Hükümden de anlaşıldığı üzere kişilerin yakalanabilmesi için haklarında kesinleşmiş mahkumiyet kararının olması tek başına yeterli değildir. Bu durumdaki kişiye hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için çağrı kâğıdı gönderilmeli, bu kişi kanunda belirtilen süre içerisinde gelmemeli veya kaçacağına ilişkin şüphe uyandırmalıdır. Ancak bu durumdaki bir kişi hakkında Cumhuriyet savcısı yakalama emri düzenleyebilir, özel güvenlik görevlileri de hakkında yakalama emri düzenlenen bu kişileri yakalayabilir. Dolayısıyla 5188 sayılı Kanun m. 7/1-d hükmünde haklarında yakalama emri verilmiş kişilerin yakalanabileceğinin belirtilmesinin ardından mahkumiyet hükmü bulunan kişilerin de yakalanabileceğinin belirtilmesinin gereği bulunmamaktadır.

CMK m. 199 hükmü gereğince yargılamayı yapan “*mahkeme kovuşturma evresinde sanığın hazır bulunmasına ve zorla getirme kararı veya yakalama emriyle getirilmesine her zaman karar verebilir.*” Böyle bir karar veya hüküm bulunmadan özel güvenlik görevlilerinin yakalama yetkisini kullanması mümkün değildir.

Özel güvenlik görevlileri yakaladıkları kişileri derhal kolluğa teslim etmek zorundadır. Zira ne CMK m. 90’da ne de 5188 sayılı Kanun m. 7/1-c ve d’de özel yakalama dışında başka bir yetkiden bahsedilmiştir. Yakalanan kişinin kolluğa teslim edilmeyip de tutulmasına devam edilmesi TCK m. 109’da düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçuna vücut verir⁴⁶.

2. Önleme Yakalaması

İşlenmiş bir suçun failinin yakalanması amacıyla olmayan, bazı durumlarda suçun işlenmesinin önlenmesi amacıyla ilgili olarak da özel güvenlik görevlilerinin yakalama yetkisi bulunmaktadır. Kanunda özel güvenlik görevlilerinin önleme yakalaması yapabilmesine ilişkin iki hal düzenlenmiştir. Birinci halde özel güvenlik görevlisi, vücuduna ve

⁴⁴ Cumhuriyet Şahin/Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 11. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 297.

⁴⁵ RG, 29.12.2005, S. 25685.

⁴⁶ Yıldız, s. 141.

sağlığına zarar veren veya zarar verme tehlikesi bulunan bir kişiyi, tehlikenin ortaya çıkmasını önlemek amacıyla yakalayabilir. Burada kişinin kendisine karşı korunması söz konusudur. Bir başka ifadeyle yakalama işlemi, yakalananın vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden onu korumak amacıyla yapılmaktadır ve söz konusu durumun bir suça vücut vermesi gerekli değildir. Örneğin kişinin intihar etmek amacıyla özel güvenlik görevlisinin görev sahasındaki yüksek bir yere çıkması durumunda, özel güvenlik görevlisi bu kişiyi, kişinin intihar etmesini önlemek amacıyla yakalayabilir.

Diğer bir hal de adli bir olaya ilişkin olmak kaydıyla olay yerini ve buradaki delilleri korumak amacıyla yakalama yetkisidir. CMK m. 168/1 hükmüne göre adli kolluk görevlileri olay yerinde görevine ait işlemlere başladıktan sonra veya başlamadan önce, bunların yapılmasını engelleyen veya aldığı tedbirlere uymayan kişileri işlem bitinceye kadar yakalayabilir. CMK'da adli kolluk görevlisi için tanınan bu yetki, 5188 sayılı Kanunla görev sahası içerisinde özel güvenlik görevlilerine de tanınmıştır. Özel güvenlik görevlileri, görev alanlarında meydana gelen ve suç teşkil eden olaylarda olay yerini ve delilleri korumakla yükümlüdürler. Nitekim bu husus 5188 sayılı Kanun Uygulama Yönetmeliği m. 16'da kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre özel güvenlik görevlileri, *“görev alanında bir suçla karşılaştıklarında suça el koymak, suçun devamını önlemek, sanığı tespit ve yakalama ile olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili genel kolluğa teslim etmekle”* görevli ve yetkili kılınmışlardır. Ayrıca bu maddede özel güvenlik görevlilerinin *“genel kolluğun olaya el koymasından itibaren araştırma ve delil toplama faaliyetine genel kolluğun talebi hâlinde yardımcı”* olacakları da belirtilmiştir. Dolayısıyla özel güvenlik görevlileri, adli kolluk görevlilerinden bir talep gelmesi şartıyla ilgilileri geçici olarak yakalayabileceklerdir.

C. KONUTA GİRME

5188 sayılı Kanun m.7/1-e'de özel güvenlik görevlilerinin işyeri ve konuta girmesinin sadece *“yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde”* mümkün olduğu belirtilmiştir. Özel güvenlik görevlilerine verilen bu yetkinin amacı, tabii afet nedeniyle zor durumda bulunan kişilere yardım edilmesidir. Tabii afet halinde özel güvenlik görevlisi, yardım istenmese bile, zor durumda olan kişinin rızası olmaksızın işyeri veya konutuna girebilir. Yardım istenmesi halinde ise ilgilinin rızasının varlığını kabul etmek gerekir.

Özel güvenlik görevlilerine tanınan bu yetkinin özel güvenlik görevlisinin görev süresi ve görev alanı ile sınırlı olduğunu belirtmek gerekir. Zira 5188 sayılı Kanun m.9'da özel güvenlik görevlilerine tanınan yetkilerin görev süresinde ve görev alanında kullanılacağı ifade edilmiştir.

Özel güvenlik görevlilerinin tabii afet hallerinde işyeri ve konuta girme yetkisinin yanı sıra Uygulama Yönetmeliği m.15'te özel güvenlik

görevlileri, tabii afet hallerinde arama ve kurtarma görevlilerine yardımcı olmakla yükümlü kılınmıştır. Bu kapsamda özel güvenlik görevlisinin yardım yükümlülüğünü kasten yerine getirmemesi neticesinde kişilerin hayatına veya vücut bütünlüğüne zarar gelmesi halinde TCK m.83'te düzenlenen ihmal suretiyle kasten öldürme veya TCK m.88'de düzenlenen ihmal suretiyle kasten yaralama suçlarından sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Özel güvenlik görevlisinin, işyeri veya konuta girmesi Kanunda sadece tabii afet halleri ile sınırlı tutulduğundan bu haller dışında her ne sebeple olursa olsun konuta girmesi hukuka aykırılık teşkil edecektir. Bu kapsamda özel güvenlik görevlisi, TCK m.116'da düzenlenen konut dokunulmazlığını ihlal suçundan dolayı sorumlu olacaktır.

D. KİMLİK SORMA

5188 sayılı Kanun özel güvenlik görevlilerine iki durumda kimlik sorma yetkisi vermektedir. Buna göre özel güvenlik görevlileri, *“toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde”* (m. 7/1-b) ve *“hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde”* (m. 7/1-f) kimlik sorma yetkisine sahiptir. Bu durumlarla ilgili olarak, özel güvenlik görevlilerinin söz konusu yerlerde ilgililere her zaman mı yoksa sadece bu yerlere girişte mi kimlik sorabileceği sorusu akla gelebilir. İlgili düzenlemenin devamında özel güvenlik görevlilerinin *“kişileri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme”* yetkisinin olduğu belirtilmiştir. Söz konusu yetkilerin tamamı ilgililerin belirtilen yerlere girmek istediklerinde bu kişilere karşı uygulanan bir tedbir mahiyetindedir. Kimlik sorma yetkisini de bunlardan ayrı düşünmemek gerekir. Dolayısıyla özel güvenlik görevlileri yalnızca belirtilen yerlerin girişinde ilgililerinden kimlik sorabilir. Ancak bu yorumun isabetli olduğunu da söylemek zordur. Çünkü bu yorum kabul edilirse örneğin bir üniversitede özel güvenlik görevlisi olarak çalışan kişi, gece devriyesi esnasında kampüs alanı içerisinde şüphelendiği kişinin kimliğini soramayacaktır. Fakat kanuni düzenleme karşısında başka bir yorum şeklinin yapılabilmesinin doğru olmadığı görüşündeyiz. Bu nedenle özel güvenlik görevlilerinin yetkilerinin yer aldığı m. 7'ye “görev sahasında şüphelendiği kişilerin kimliğini sormak” şeklinde açık bir yetkinin düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Öğretideki bir görüş, özel güvenlik görevlilerinin kamuya açık alanlarda bu yetkisinin olması karşısında koruma ve gözetiminden sorumlu olduğu kapalı özel alanlarda evleviyetle bu yetkiye sahip olduğunu belirtmektedir⁴⁷. Kanaatimizce bu görüş isabetli

⁴⁷ Mehmet Orhan Kaya, “Özel Güvenlik Görevlisinin Görev, Yetki ve Hakları”, C.2, S.5, 2007, CHD, s. 258.

görünmemektedir. Zira kamu hukukunda yetki istisna, yetkisizlik ise kuraldır. Bir hususta yetkili olabilmesi için bunun kanunda açık bir şekilde düzenlenmiş olması gerekir. 5188 sayılı Kanunda da özel güvenlik görevlilerinin kimlik sorabileceği haller sınırlı sayıda belirtilmiştir. Özel güvenlik görevlisinin “koruma ve gözetiminden sorumlu olduğu kapalı alanlar” ise kanunda sayılan yerler arasında değildir. Dolayısıyla yorum yoluyla da olsa bu kişilerin yetkisinin genişletilmesinin imkânı bulunmamaktadır.

Özel güvenlik görevlilerinin kimliğini sorduğu kimselerin kimliklerini ibraz etmemeleri durumunda ne yapılması gerektiği de tespit edilmelidir. Öğretideki bir görüşün isabetli bir şekilde belirttiği üzere, özel güvenlik görevlisinin kimlik sorma yetkisi, kimliğin belirlenmesi yetkisini haiz değildir. Bu nedenle kişinin kimliğini göstermek istememesi ve anılan yerlere girmekten vazgeçmesi durumunda, özel güvenlik görevlisinin artık yapabileceği bir şey yoktur⁴⁸. Bu kişinin, kimliğini göstermeden maddede sayılan yerlere girmesine izin verilmeyecektir⁴⁹.

İlgilisinin kimliğini ibraz etmemesi durumunda 5326 sayılı Kabahatler Kanunu⁵⁰ m. 40/1’de düzenlenen kimliğin bildirilmemesi kabahatinin oluşup oluşmadığı ve bu kabahat oluşacaksa özel güvenlik görevlilerinin ilgili hakkında idari para cezası vermeye yetkili olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Kanaatimizce idari para cezası verme yetkisi kural olarak kolluk kuvvetlerindedir. Zira PVSK m. 4/A/9’da kişinin kimliğinin bulunmaması, kimliği ibraz etmekten kaçınması, gerçeğe aykırı beyanda bulunması durumunda kolluğun bu kişileri tutarak durumdan Cumhuriyet savcısını haberdar edeceği ve bu kişinin gözaltına dahi alınacağı belirtilmiştir. Aynı yetkiye CMK m. 164’te belirtilen diğer adli kolluk görevlileri de sahiptir. Adli kolluk görevlisi olmamaları ve 5188 sayılı Kanunda yetkilerinin sınırlı sayıda olmasından dolayı özel güvenlik görevlilerinin kimliğini sorduğu kişinin kimliğini ibraz etmemesi durumunda bu kişiye idari para cezası verme yetkisi yoktur. Daha önce de belirtildiği gibi yalnızca kimliğini göstermekten kaçınan kimsenin maddede sayılan yerlere girişine izin verilmeyecektir.

---

⁴⁸ Kaya, s.260; kimlik sorulması işleminde, kimliği sorulan kişinin kayıtlara geçirilmesinin söz konusu olmamasına karşılık; kimliğin tespit edilmesinin kişinin kayıtlara geçirilmesi anlamına geldiği yönündeki görüş için bkz. Ali İhsan Erdağ, “Kolluğun “Durdurma ve Kimlik Sorma” Yetkisi (PVSK madde 4/A)”, S. 4, 2010, Ankara Barosu Dergisi, s. 45.

⁴⁹ Yener Ünver / Hakan Hakeri, Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2006, s. 151.

⁵⁰ RG, 31.03.2005, S. 25772.

E. SUÇA EL KOYMA

Özel güvenlik görevlilerinin suça el koyma yetkileri 5188 sayılı Kanun Uygulama Yönetmeliği m.16'da zikredilmiştir. Buna göre; “*Özel güvenlik birimleri ve görevlileri, görev alanında bir suçla karşılaştığında suça el koymak, suçun devamını önlemek, sanığı tespit ve yakalama ile olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili genel kolluğa teslim etmekle görevli ve yetkilidir. Bunlar genel kolluğun olaya el koymasından itibaren araştırma ve delil toplama faaliyetine genel kolluğun talebi halinde yardımcı olur.*”

Hükümde özel güvenlik görevlisinin el koyma yetkisinin yanında olay yerinin ve delillerin muhafazası ve genel kolluğa teslim edilmesi de özel güvenlik görevlisinin görevi olarak düzenlenmiştir. Ancak bu görev yerine getirilirken olay yerinin ve delillerin bozulmamasına dikkat edilmesi gerekir. Özel güvenlik görevlisine yüklenen bu görev, genel kolluğun olaya el koymasına kadar devam eder. Olaya el koymasından itibaren ise genel kolluğun talebi üzerine özel güvenlik görevlisi delillerin toplanmasında genel kolluğa yardımcı olur.

F. EMANETE ALMA

Özel güvenlik görevlileri sahip oldukları arama yetkisinin ifası esnasında, suç teşkil eden veya delil olabilecek olan bir eşyaya veya suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek bir eşyaya rastlarsa bu eşyayı emanete alma yetkisine de sahiptir (m. 7/1-g). Eşyanın suç veya delil teşkil edip etmediği, tehlike doğurabilecek bir eşya olup olmadığına karar verme yetkisi özel güvenlik görevlisinin kendisindedir. Ayrıca özel güvenlik görevlisi, söz konusu eşyayı emanete aldıktan sonra, vakit geçirmeksizin kolluğa haber vermeli ve bu eşyayı kolluk kuvvetlerine teslim etmelidir. Dolayısıyla emanete almayı, özellikleri yukarıda belirtilen eşyanın genel kolluk kuvvetlerine teslim edilinceye veya sahibine verilinceye kadar özel güvenlik görevlileri tarafından koruma altına alınması olarak tarif edebiliriz. Her ne kadar kanunda özel güvenlik görevlisinin yetkisi emanete alma olarak belirtilse de özel güvenlik görevlisi ilgisinin eşya üzerindeki tasarruf yetkisini zorla kaldırmakta ve bunun için de ilgilinin rızasına ihtiyaç duymamaktadır. Dolayısıyla özel güvenlik görevlisinin bir suçla ilişkin eşyayı emanete alma yetkisi, CMK çerçevesinde gerçekleştirilen el koyma işleminden farksızdır⁵¹. Ancak bu durumun kanunda emanete alma olarak yazılmasının sebebinin kanımızca, özel güvenlik görevlilerinin birer kolluk kuvveti olmaması ve kolluğun yetkileri ile özel güvenliğin işlemlerinin karıştırılmamasının istenmesidir.

Özel güvenlik görevlilerinin bu konuyla ilgili bir diğer yetkisi, terk edilmiş ve bulunmuş eşyanın emanete alınmasıdır (5188 s Kanun m. 7/1-h). Buradaki asıl amaç eşyanın sahibine iadesinin sağlanması olduğu için

⁵¹ Kaya, s. 266.

bu kapsamdaki eşyanın bir suçun delili olmasına, suç teşkil etmesine veya tehlike doğurmasına da gerek yoktur. TCK m. 160/1'de, *"kaybedilmiş olması nedeniyle malikinin zilyetliğinden çıkmış olan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin, malik gibi tasarrufta bulunan"* kişinin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hükümden yola çıkarak bu tarz bir eşyanın özel güvenlik görevlisine teslim edilmesi, bu suçtan dolayı sorumluluğun doğmasına da engel teşkil eder. Zira 5188 sayılı Kanun m. 7/1-h hükmü ile özel güvenlik görevlileri söz konusu eşyaları emanete almakla yetkili kılınmıştır.

G. ZOR KULLANMA

Özel güvenlik görevlilerinin kullanabileceği yetkilerden bir diğeri de zor kullanma yetkisidir. 5188 sayılı Kanun m. 7/1-k hükmüne göre özel güvenlik görevlileri, *"Türk Medeni Kanunu'nun 981'inci maddesine, Borçlar Kanunu'nun 52'nci maddesine, Türk Ceza Kanunu'nun 24 ve 25 inci maddelerine göre zor kullanma"* yetkisine sahiptir. Zor kullanma ifadesinden, bir kişinin, tek taraflı iradesiyle, bir başka kimseye karşı kuvvet kullanması, bunun sonucunda kuvvet kullanılan kişinin bedeni ve eşyaları üzerinde etkiler bırakılması anlaşılır⁵². Zor kullanmanın tanımını yapan bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Ancak PVSK m. 16'da polis, *"görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkili olduğu"* (f. 1); *"zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilirliği"* belirtildikten (f. 2) sonra, bu kapsamda kullanılan ifadelerin ne anlama geldiği açıklanmıştır. Buna göre, *"bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî güç; maddî güç, polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fiziki engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder."*

5188 sayılı Kanun m. 7/1-k hükmünde bahsedilen ilk durum, özel güvenlik görevlisinin Türk Medeni Kanunu⁵³ (TMK) m. 981'e göre zor kullanabilme yetkisidir. Söz konusu hükme göre *"zilyet, her türlü gasp veya saldırıyı kuvvet kullanarak defedebileceği gibi; rızası dışında kendisinden alınan şeyi taşınmazlarda el koyanı kovarak; taşınırlarda ise eylem sırasında veya kaçarken yakalananın elinden alarak zilyetliğini koruyabilir."* Söz konusu hüküm yakından incelendiğinde, bu hükmün zilyede zor kullanma kapsamında her türlü gasp ve saldırıyı uzaklaştırma, taşınmazlarda el koyanı taşınmazdan zorla uzaklaştırma, taşınırları ise yakalananın elinden zorla alma yetkisi verdiği görülmektedir. Başka bir deyişle

⁵² Ayaydın, s. 214.

⁵³ RG, 08.12.2001, S. 24607.

hüküm zilyede belirtilenlerin haricinde başka bir davranışta, örneğin saldırganı yakalayarak özgürlüğünden kısıtlama, saldırısını defetme amacıyla onu yaralama yetkisi vermemektedir. Ancak bu, özel güvenlik görevlilerinin söz konusu yetkileri hiç kullanamayacakları anlamına gelmez. Özel güvenlik görevlisinin bu düzenleme kapsamında, zilyedi olduğu ya da kendisine koruması için bırakılarak zilyet kılındığı eşyalara yönelik gerçekleşecek saldırıları zor kullanarak defetme yetkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda örneğin alışveriş merkezini korumakla görevli özel güvenlik görevlisi, alışveriş merkezinde yaşanan hırsızlık olayında çalınan eşyayı failin elinden zor kullanarak geri alma yetkisinin olduğunu belirtmek gerekir.

Zor kullanma kapsamında zikredilen bir diğer Kanun hükmü 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 52 olsa da söz konusu Kanun 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁵⁴ (TBK) m. 647 hükmü ile yürürlükten kaldırılmıştır. 6101 sayılı Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 8'de ise 818 sayılı Borçlar Kanunu'na yapılan atıfların 6098 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla 5188 sayılı Kanun m. 7/1-k hükmünü Türk Borçlar Kanunu m. 64 olarak anlamak gerekmektedir. Burada şu husus da belirtilmelidir ki, 6098 sayılı Kanun m. 64 hükmü 818 sayılı Kanun m. 52 hükmünün sadeleştirilmiş halinden ibarettir. Her ne kadar 5188 sayılı Kanun m. 7/1-k hükmünde özel güvenlik görevlisinin Borçlar Kanunu m. 52 hükmüne göre zor kullanma yetkisine sahip olduğu belirtilmiş olsa da gerek 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 52 gerek 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 64 hükmünde sadece sorumluluktan bahsedilmektedir. Söz konusu hükümde meşru savunmada bulunan kişinin saldırganı veya onun mallarına verdiği zararlardan sorumlu olmayacağı; zorunluluk halinde bulunan kişinin ise verdiği zararlardan hakkaniyet çerçevesinde sorumlu olacağı; hakkını kullanan kimsenin ise kural olarak sorumluluğunun olmadığı belirtilmiştir. Görüleceği üzere, Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükmünde bir yetkiden değil de sorumsuzluktan bahsedilmektedir. 5188 sayılı Kanun m. 7/1-k hükmü ise Borçlar Kanunu'nda bir hukuka uygunluk sebebinin bulunduğu şeklinde kaleme alınmıştır.

Özel güvenlik görevlilerinin zor kullanma yetkisine ilişkin hükümde yer alan son düzenleme TCK m.24 ve m.25 düzenlemeleridir. TCK m.24 kapsamında kanun hükmünü yerine getirme ve amirin emri hususları düzenlenmiştir. Buna göre; *“(1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. (2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.”* Özel güvenlik görevlisinin kanun hükmünü yerine getirme kapsamında zor kullanması bu kapsamda hukuka uygun kabul edilmiştir. 5188 sayılı Kanun m.7/1-a'da korumakla görevli oldukları yerlerde duyarlı kapıdan geçirme ve

⁵⁴ RG, 04.02.2011, S. 27836.

dedektörle arama yetkisi özel güvenlik görevlilerine kanunun sağladığı bir yetkidir. Bu nedenle, bir kimsenin duyarlı kapıdan geçerken duyarlı kapının uyarı vermesi neticesinde güvenlik görevlisinin korumakla görevli olduğu yere o kimseyi almamak konusunda zor kullanma yetkisi, kanunun hükmünü yerine getirme kapsamında değerlendirilebilir⁵⁵. Özel güvenlik görevlisinin zor kullanma yetkisinin bulunduğu diğer bir durum da amirin emrini yerine getirmedir. 5188 sayılı Kanun m.6/2'e göre *“Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.”* İl İdaresi Kanunu⁵⁶ m.11'de valilerin, *“suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri almak maksadı ile özel güvenlik görevlilerine emir verebileceği”* ve özel güvenlik görevlilerinin de bu emirleri derhal yerine getireceği düzenlenmiştir. Bu nedenle özel güvenlik görevlilerinin, mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emrini yerine getirirken zor kullanması TCK m.24 kapsamında değerlendirilecektir⁵⁷. TCK m.25'te ise meşru savunma ve zorunluluk hali düzenlenmiştir. Buna göre; *“(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. (2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”* Özel güvenlik görevlisinin, kendisinin veya üçüncü bir kişinin hakkına yönelik bir saldırıyı defetmek maksadı ile zor kullanması halinde ceza hukuku sorumluluğu doğmayacaktır. Ancak meşru savunma kapsamında zor kullanırken özel güvenlik görevlisinin saldırıyı defedecek ölçüde zor kullanma yetkisini kullanması gerekir. Aksi halde meşru savunmada sınır aşılmış olacaktır. Şayet sınır mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaş sebebiyle aşılmışsa TCK m.27/2 kapsamında ceza verilmez. Son olarak özel güvenlik görevlisi, kendisine veya üçüncü bir kişiye yönelmiş tehlikeye karşı zorunluluk hali kapsamında zor kullanma yetkisine sahiptir.

H. SİLAH BULUNDURMA VE TAŞIMA

5188 sayılı Kanun sadece bazı güvenlik görevlilerinin silahlı olabileceğini kabul etmiştir. Kanunun birçok yerinde kullanılan silah

⁵⁵ Bahadır / Kıldan, s.288.

⁵⁶ RG, 18.06.1949, S. 7236.

⁵⁷ Yağmur Müge Erdoğan, Ceza Hukukunda Amirin Emrini Yerine Getirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s.124.

ifadesinden ateşli silahların anlaşılması gerekir⁵⁸. Diğer taraftan özel güvenlik görevlileri her türlü ateşli silaha da görevleri gereği sahip olamamaktadırlar. 5188 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelik m. 24 hükmüne göre; *“Koruma ve güvenliğin sağlanabilmesi için fiziki önlemlere ve güvenlik cihazlarına öncelik verilir. Komisyon, orantılılık ilkesine uygun olarak canlılar üzerinde kalıcı etkisi olmayan kimyasalların kullanılmasına izin verebilir. Görevin niteliği gereği bu tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması halinde, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna göre ruhsatlandırılması mümkün olan yarı otomatik tabancaların ve 11/9/1981 tarihli ve 2521 sayılı Kanun kapsamına giren av silahlarının bulundurulmasına ve taşınmasına Komisyonca karar verilir.”* Bu silahların sayısı ve niteliği Komisyon kararında belirtilir. Özel güvenlik komisyonunun kimlerden oluşacağı ve ne şekilde çalışacağı 5188 sayılı Kanun m. 4’te belirlenmiştir. Buna göre; *“Özel güvenlik komisyonu bu Kanunda belirtilen özel güvenlikle ilgili kararları almak üzere valinin görevlendireceği bir vali yardımcısının başkanlığında, il emniyet müdürlüğü, il jandarma komutanlığı, ticaret odası başkanlığı, sanayi odası başkanlığı temsilcisinden oluşur. Sanayi odasının bulunmadığı illerde komisyona ticaret ve sanayi odası başkanlığının temsilcisi katılır.”*

Bunun yanında, *“eğitim ve öğretim kurumlarında, sağlık tesislerinde, talih oyunları işletmelerinde, içkili yerlerde”* silahlı özel güvenlik görevlisinin çalıştırılmasına izin verilmeyeceği gibi; özel güvenlik görevlileri, *“özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde”* de silahlı olarak görev yapamazlar (5188 sayılı Kanun m. 8/2). Kanaatimizce silahlı özel güvenlik görevlisi olarak çalışılmayacak yerler maddede sayılanlar ile sınırlı değildir. Özel güvenlik görevlilerinin 6136 sayılı Kanun gereğince silah ruhsatı almaları gerekli olduğu için bu kanunda silah taşınmasının yasak olduğu yerlerin özel güvenlik görevlileri için de geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Dolayısıyla *“(A) Duruşmalarda, mahkeme salonlarında, hastanelerin psikiyatri bölümlerinde, akıl hastanelerinde, ceza ve tutukevleri ile her türlü ıslah ve infaz kurumlarında veya bunların eklentilerinde, B) Öğrencilerin toplu olarak oturdukları yurtlarda, eğitim ve öğretim kurumlarında, siyasi partilerin açık hava ve kapalı yer toplantılarında, izinli veya izinsiz yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, sendikalarda, derneklerde veya bunlara yönetim ve yapı olarak doğrudan doğruya bağlantılı olan yerlerde veya bunların toplantı ve kongrelerinde, her türlü spor karşılaşma veya yarışmalarının yapıldığı yerlerde, kanuna uygun veya kanuna aykırı olarak grev ve lokavt yapılmakta olan iş yerlerinde, C) Türkiye Büyük Millet Meclisi ana binaları ile Meclis Başkanlığınca belirlenen yerlerde, ateşli silahlar taşınmaz”* (6136 sayılı Kanun ek madde 1/1). Bu belirtilen yerlerde silahlı olarak görev yapabilecek kişiler ise yine aynı maddede belirtilmiştir. Buna göre; *“(A) ve (B) bentlerinde sayılan yerlerde 7’nci maddenin 1, 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde belirtilen kişiler ile bu yerlerin güvenliği için görevli bulunan polis*

⁵⁸ Ayaydın, s. 223.

ve jandarma personeli, (C) bendinde sayılan yerlerde ise yalnız bu yerlerin güvenliği ile görevli bulunan polis, jandarma ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Muhafız Taburu personeli” silahlarını taşıyabilirler. Belirtilen kişiler haricindekilerin silah taşıyamayacakları söz konusu kanunda belirtildiği ve özel güvenlik görevlilerinin istisna teşkil eden kişilerden olmadığı için bu yerlerde görev yapacak özel güvenlik görevlilerinin de silahsız olması gerekir.

Koruma ve güvenlik hizmetinde kullanılacak silah ve teçhizat, ilgili kişi veya kuruluş tarafından temin edilir. Özel güvenlik şirketleri ateşli silah alamaz ve bulunduramazlar. Ancak özel güvenlik şirketlerine, para ve değerli eşya nakli, geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere, özel güvenlik eğitimi veren kurumlara, silah eğitiminde kullanılmak üzere, komisyonun kararı ve valinin onayı ile silah alma, kullanma ve taşıma izni verilebilir (m. 8/3).

Özel güvenlik görevlileri silahlarını ancak görev alanı içerisinde bulundurabilirler, onları görev alanı dışına çıkaramazlar. Fakat 5188 sayılı Kanun görev alanı kavramını bazı durumlarla ilgili olarak genişletmiştir. Buna göre, işlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, “para ve değerli eşya nakli ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır.” Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir. “Kişi korumasında çalışan özel güvenlik görevlilerinin görev alanı; koruduğu kişi ile birlikte olduğunda ülke geneli, koruduğu kişi olmaksızın kişi koruma izni verilen ilin sınırlarıdır” (m. 9/2).

Bu kapsamda örneğin bankadan soygun yaparak kaçmakta olan kişilere karşı özel güvenlik görevlisi tarafından silah kullanılıp kullanılmayacağına da tartışılması gerektiği kanaatindeyiz. 5188 sayılı Kanun m.8/1 hükmüne göre hangi koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabileceğinin komisyon tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda verilen örnekte silahlı olarak görev yapan banka güvenlik görevlisinin TCK m.25/1 gereği meşru savunma hukuka uygunluk nedeni kapsamında bankada soygun yapan kişilere karşı silah kullanabileceği kanaatindeyiz. Ancak bu kişilerin bankadan soygun yapıp kaçması ve özel güvenlik görevlisinin bu kişileri kovalaması durumunda, bu kişilerin özel güvenlik görevlisine silahla saldırıda bulunmaması şartıyla, sadece kaçmaları halinde özel güvenlik görevlisi bu kişileri yakalamak amacıyla silahla ateş edemeyecektir. Zira bu yetki sadece adli kolluk görevlilerine tanınmıştır.

II. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN YETKİ ALANI VE ZAMANI

5188 sayılı Kanun m.9/1’de özel güvenlik görevlilerinin Kanunda tanınan yetkileri sadece görevli oldukları zaman ve alanlarda

kullanabileceği ifade edilmiştir. Yetki alanlarının neresi olacağı, başka bir deyişle özel güvenlik görevlilerinin nerelerde görevlendirilebileceği dolaylı olsa da kanunun “Özel Güvenlik İzni” başlıklı m. 3/1 hükmünde belirtilmiştir. Kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik biriminin kurulması veya bu hizmetin özel güvenlik şirketlerine gördürülmesinden bahsedildiği için özel güvenlik görevlilerinin istihdam edilebileceği ilk yerlerin kurum ve kuruluşlar olacağı söylenebilir. Bunun yanında kanunda *“toplantı, konser, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile para veya değerli eşya nakli gibi geçici veya acil hallerde de komisyon kararına gerek olmaksızın”* valilik tarafından özel güvenlik izninin verilebileceği belirtildiği için anılan bu yerler ve etkinliklerde de özel güvenlik görevlilerinin çalıştırılması mümkündür. Özel güvenlik görevlilerinin görevlendirileceği yerler maddede sayılanlar ile sınırlı değildir. Zira maddede sayılanların yanında “benzeri etkinliklerden” ve yine maddede sayılan ikinci grup olaylar “gibi geçici veya acil haller” zikredilmiştir. Dolayısıyla özel güvenlik görevlilerinin görevlendirileceği yerler maddede sayılanlar ile sınırlı değildir⁵⁹. Kanunun m. 3/1 hükmüne paralel bir şekilde, m. 9/2 hükmünde, *“işlenmiş bir suçun sanığının veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması⁶⁰, para ve değerli eşya nakli ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyunca da görev alanı”* sayılacağı belirtilmiştir. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir. Aynı hükümde bir kişinin korunmasında görevli olunması durumunda, görev alanı sürekli değişiklik göstereceği için özel güvenlik görevlilerinin görev alanının; korunan kişi ile birlikte olduğunda ülke geneli, korunan kişi olmaksızın ise koruma izni verilen ilin sınırları olduğu belirtilmiştir.

5188 sayılı Kanun m. 9 hükmünde geçen “zorunlu haller” ifadesinin zorunlu yönetim usullerinden daha geniş bir kavram olduğu belirtilmektedir⁶¹. Durum böyle olunca hangi halin zorunlu olduğuna da komisyonun karar vereceğini kabul etmek gerekir. İlgililer hakkında tek taraflı hukuki sonuçlar doğuran bir karar olacağı gerekçesi ile, komisyonun görev alanını genişletme kararına karşı idari yargı da iptal davası açılabileceği de savunulmaktadır⁶².

⁵⁹ Aynı yönde bkz. Ayaydın, s. 150.

⁶⁰ Özel güvenlik görevlisinin yetkili olduğu yere dışarıdan bir saldırının bulunması durumunda saldırının yapıldığı yerin de görev alanına dahil olduğu; görev alanı dışında gerçekleşen olaylara özel güvenlik görevlisinin bu sıfatı ile müdahale edemeyeceği, ancak böyle bir durumda CMK m. 90/1'den kaynaklanan herkesin yakalama yapmaya yetkili olduğu durumdan özel güvenlik görevlisinin de faydalanacağı ayrıca TCK m. 25/1 gereğince üçüncü kişi lehine meşru savunmada da bulunulabileceği görüşü için bkz. Bahadır/Kıldan, s. 282.

⁶¹ Ayaydın, s. 207.

⁶² Ayaydın, s. 208.

IV. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN İŞLEDİKLERİ SUÇLARDAN VE ONLARA KARŞI İŞLENEN SUÇLARDAN SORUMLULUK

Özel güvenlik görevlileri işledikleri suçlar ve onlara karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi olarak değerlendirilecektir (m. 23)⁶³. TCK'nın 6. maddesinde ise kamu görevlisi tarif edilmiştir. Buna göre, *“kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak atanan kişi, ceza kanunlarının uygulanmasında kamu görevlisi olarak anlaşılır.”*

Öğretideki bir görüş, 5188 sayılı Kanun m. 3'te bilinçli bir şekilde, özel güvenlik görevlilerinin atanmasından değil istihdam edilmesinden söz edildiğini; bunun gerekçesinin de söz konusu görevlilerin İdare Hukuku çerçevesinde memur olmadıklarını bilakis sözleşmeli personel oldukları görüşünü savunmaktadır⁶⁴. Kanaatimizce özel güvenlik görevlilerinin istihdam şeklinin veya kanunda atamadan değil de istihdamdan bahsedilmesinin m. 23 karşısında bir önemi bulunmamaktadır. Zira ister atanmış isterse de istihdam edilmiş olsun, kanunun ilgili hükmü karşısında özel güvenlik görevlileri her halükarda kamu görevlisi sayılacaklardır.

Burada bir hususa işaret edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Özel güvenlik görevlisi olarak çalışan kimse, işlediği suçtan dolayı kamu görevlisi olarak sorumlu tutulacağını bilmeyebilir. TCK m. 21'de kast, kişinin suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olarak tarif edilmiştir. Dolayısıyla özel güvenlik görevlisi, 5188 sayılı Kanun m. 23 hükmünden haberdar olmasa bile, kasten bir suç işlemişse ve suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi bir nitelikli hal teşkil ediyorsa, söz konusu nitelikli halin uygulanması

⁶³ Yargıtay da bu doğrultuda karar vermiştir. Yüksek mahkemenin kararının ilgili kısmı şu şekildedir: *“katılan ...'un 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun 23/2. maddesi gereğince görevi sırasında kendisine karşı işlenen suçlar nedeniyle kamu görevlisi statüsünde bulunan özel güvenlik görevlisi sayılması halinde, olayın katılan ...'un görevi sırasında, sanığın eşinin aracının içeri girmesinin yasak olduğunu söyleyerek otoparka almaması nedeniyle ortaya çıkmış olması karşısında, yaralama ve tehdit eylemlerinin direnme suçunun cebir unsurunu oluşturdukları gözetilmeden, suçların vasfında yanılıya düşülerek, görevi yaptırmamak için direnme yerine yaralama ve tehdit suçlarından hüküm kurulması,”* Yargıtay 18. CD, E: 2019/463 K: 2019/4610, T: 07.03.2019; Ancak Yargıtay 18. CD, E: 2017/7540, K: 2019/13510, T: 01.10.2019 kararında mağdur özel güvenlik görevlisinin 5188 sayılı Kanunda belirtilen şartları taşıyıp taşımadığının araştırılması gerektiğini, ilgili kişi bu şartları taşımaya bile çalıştıkları iş yeri ve hukuki statülerine göre TCK m. 6/1-c'de belirtildiği üzere kamu görevlisi olup olmadıklarının araştırılarak hüküm kurulması gerektiği kanaatine varmıştır. Kanaatimizce yüksek mahkeme bu kararı ile yerindelik denetimi yaparak idarenin yerine geçmiş ve özel güvenlik görevlisi atanmasının gerekli olup olmadığının da araştırılması gerektiğine hükmetmiştir.

⁶⁴ Ayaydın, s. 133.

gerekir. Suçun özel güvenlik görevlisine karşı işlenmesi durumunda da benzer sonuca ulaşırız. Şöyle ki, özel güvenlik görevlisine karşı bir suç işleyen kişi, 5188 sayılı Kanun m. 23 hükmünden haberdar olmayabilir. Aynı şekilde failin, karşısındaki mağdurun özel güvenlik görevlisi olduğunu bilmesi, suçun kamu görevlisine karşı işlenmesinin bir nitelikli hal teşkil etmesi durumunda, bu nitelikli halin uygulanması için yeterlidir.

V. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN ADLİ KOLLUKLA İLİŞKİSİ

Daha önce de belirttiğimiz üzere CMK m. 164/1’de adli kolluğun kimlerden oluşacağı belirtilmiş; buna göre adli kolluk görevini polis, jandarma, sahil güvenlik komutanlığı ve gümrük muhafaza memurları yerine getirir⁶⁵. Adli kolluk, suç işlenmesi üzere olaya el koyup olay yerindeki iz ve delilleri bilimsel metotlara dayanarak tespit eden ve bu delilleri adli mercilere ileten, CMK m.164/1’de sayılı kişilere adli kolluk denir⁶⁶. Özel güvenlik görevlilerinin adli kolluk içinde yer almadığı, savcılıkça yürütülen bir soruşturmada kolluğa yardımcı olacağı 5188 sayılı Kanun m. 7/1-g’den de anlaşılmaktadır. Söz konusu hükme göre, özel güvenlik görevlileri yaptıkları arama esnasında suç teşkil eden, delil olabilecek veya tehlike arz edecek bir eşyayı derhal kolluk kuvvetlerine iletmek yükümlülüğü altındadırlar. CMK m. 165/1’de ise *“gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimlerinin de adli kolluk görevini yerine getirmekle yükümlü”* olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla yapılan bir soruşturmada Cumhuriyet savcısının bir talebinin bulunması durumunda, özel güvenlik görevlileri adli kolluğa yardım etmek zorundadır. Öğretideki bir görüş 5188 sayılı Kanun m. 1’de kanunun amacının, *“kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemek”* olarak belirtildiğini, buna paralel olarak özel güvenliğin bu fonksiyonun esas olarak suçun işlenmesinden sonra başladığını ve olay yerine adli kolluğun gelmesiyle bittiğini savunmaktadır⁶⁷. Ancak olaya el koyan adli kolluk, özel güvenlik görevlilerinden yardım isteyebilir. Özel güvenlik görevlileri adli kolluğun yardımcısı olarak bu talebi yerine getirmek yükümlülüğü altındadır⁶⁸.

⁶⁵ Özel güvenlik görevlilerinin adli kolluk arasında sayılmasa da suça ilişkin ifa ettikleri görevin adli görev olduğu yönündeki görüş için bkz. Kaya, s. 258.

⁶⁶ Yenisey / Nuhoglu, s.170.

⁶⁷ Bahadır/Kıldan, s. 278.

⁶⁸ Aynı yönde bkz. Bahadır/Kıldan, s. 280.

SONUÇ

Çalışmamızda ilk olarak özel güvenlik görevlisi olabilmesinin şartları değerlendirilmiştir. Bu şartlar 5188 sayılı Kanun m. 10'da düzenlenmiştir. Buna göre özel güvenlik görevlisi olmak isteyen kişi, başvuru esnasında Türk vatandaşı, belli bir eğitim düzeyine sahip, kanunda belirtilen yaşta, sağlık durumu özel güvenlik görevlisi olarak çalışmak için elverişli olmalı ve nihayetinde bu kişi hakkında yapılacak güvenlik soruşturmasının da olumlu sonuçlanması gerekir. Özel güvenlik görevlisi olabilmesi için ayrıca kişinin kanunda belirtilen şekli ile bir mahkumiyetinin olmaması da gereklidir.

5188 sayılı Kanunun mahkumiyet durumunu düzenleyen m. 10/1-d hükmü, 2.1.2017 tarih ve 680 sayılı KHK m. 69 ile değiştirilmiştir. Değişiklik sonrasında kişi hakkında belli suçlardan ceza soruşturması veya kovuşturmasının olması dahi özel güvenlik görevlisi olabilmesine engel teşkil etmektedir. Her ne kadar bu kişi soruşturma veya kovuşturmanın bulunması esnasında özel güvenlik görevlisi olamasa da, bu suçlara ilişkin kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararının verilmesi veya kişinin yapılan kovuşturma sonucunda beraat etmesi durumu bu kişinin özel güvenlik görevlisi olabilmesine engel teşkil etmez. Dolayısıyla yapılan soruşturma veya kovuşturmanın bazı durumlarda ancak geçici bir engel teşkil edeceği kanaatindeyiz.

Hakkındaki hükmün açıklanması geri bırakılan ve denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemeyen veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranan özel güvenlik görevlisi hakkında düşme kararı verilecekse de, bazı suçlarla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmiş olması özel güvenlik görevlisi olabilmesine engel teşkil etmektedir. Bu durumun da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu ile uyumlu olmadığı kanaatindeyiz.

Özel güvenlik görevlilerinin yetkilerine ilişkin olarak da şu sonuçlara varmış bulunmaktayız:

1- Kanundaki düzenlemeler dikkate alındığında özel güvenlik görevlilerinin adli arama yapma yetkilerinin olmadığı sonucuna ulaşmamız gerekir. Önleme araması ile ilgili olarak da bu kişilerin sadece *“duyarlı kapıdan geçirme, dedektörle arama ve eşyaları x-ray cihazından geçirme”* şeklinde yetkilerinin olduğunu söyleyebiliriz. Her ne kadar özel güvenlik görevlileri kişilerin üzerlerini el ile yoklama suretiyle önleme araması şeklinde arayamayacaklarsa da 6222 sayılı Kanun kapsamında genel kolluk denetiminde üst araması yapmaları mümkündür.

2- Adli yakalamaya ilişkin olarak özel güvenlik görevlileri, CMK m. 90'a göre ve ayrıca *“görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri”* yakalama yetkisine sahip kılınmışlardır. Ancak gerçekleştirilecek bu yakalama özel güvenlik görevlileri açısından bir hak değil bir yükümlülüktür. Dolayısıyla kendi

görev alanında işlenmekte olan bir suçun failini kasıtlı bir şekilde yakalamayan özel güvenlik görevlisi görevini kötüye kullanmış olacaktır.

3- Özel güvenlik görevlileri, görev alanlarında meydana gelen ve suç teşkil eden olaylarda olay yerini ve delilleri korumakla yükümlüdürler. Adli kolluk görevlilerinden bir talep gelmesi şartıyla ilgilileri geçici olarak da yakalayabilirler.

4- Özel güvenlik görevlileri görev alanlarında bulunan konut veya işyerlerine ancak yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde girebileceklerdir. Özel güvenlik görevlilerine tanınan bu yetkinin özel güvenlik görevlisinin görev süresi ve görev alanı ile sınırlıdır.

5- Özel güvenlik görevlilerinin kullanabilecekleri yetkilerden birisi de ilgililerinden kimlik sorulmasıdır. 5188 sayılı Kanuna göre özel güvenlik görevlileri toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde (m. 7/1-b) ve hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde (m. 7/1-f) kimlik sorma yetkisine sahiptir. Kanun düzenlemesi karşısında kanaatimizce özel güvenlik görevlileri yalnızca belirtilen yerlerin girişinde ilgililerinden kimlik sorabilir. Bu durum ise özel güvenlik görevlilerinin yetkilerini oldukça sınırlandıracaktır. Bu nedenle özel güvenlik görevlilerinin yetkilerinin düzenlendiği m. 7'ye "görev sahasında şüphelendiği kişilerin kimliğini sormak" şeklinde açık bir yetkinin düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

6- Özel güvenlik görevlisine Kanunda her ne kadar TBK m.52 kapsamında zor kullanma yetkisi tanınmış olsa da 818 sayılı Borçlar Kanununun ilga edilmiş olması sebebiyle bu ifadeden 6098 sayılı TBK m.64'ün anlaşılması gerekmektedir. Bu düzenleme ise bir yetki düzenlemesinin aksine meşru savunma ve zorunluluk hallerine ilişkin sorumlu olunmayacağına dair düzenlemedir. Öte yandan özel güvenlik görevlisinin TCK'da düzenlenen kanun hükmünü yerine getirme, amirin emrini ifa, meşru savunma ve zorunluluk halleri kapsamında zor kullanma yetkisi bulunmaktadır.

7- Özel güvenlik görevlilerinin silahlı olarak görev yapamayacakları yerler sadece 5188 sayılı Kanunda sayılanlar ile sınırlı değildir. Ayrıca 6136 sayılı Kanun kapsamında silah taşınmasının yasak olduğu yerlerde de silahlı olarak görev yapamayacaklardır.

8- Özel güvenlik görevlileri Kanunda sayılan tüm yetkilerini ancak görev süresi ve alanı ile sınırlı olarak kullanabilirler.

9- Özel güvenlik görevlileri, işledikleri suçlar ve onlara karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi olarak değerlendirilirler. Bu değerlendirmede özel güvenlik görevlisinin atanmış olması ya da sözleşmeli olarak istihdam edilmiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır.

10- Özel güvenlik görevlileri, CMK kapsamında adli kolluk olarak nitelendirilemese de yürütülen soruşturma kapsamında adli kolluğa yardım etmekle yükümlü olduğunu belirtmek gerekir.

KAYNAKÇA

Akkaş, A, Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları), Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Aldemir H, Adli-Önleme Arama ve Elkoyma, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Anayurt, Ö, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Ayaydın, C, “5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun”, S. 2, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Erdem Kuntalp’e Armağan, 2004, ss. 113-268.

Bahadır, O/Kıldan, İ, “Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 3, 2013, ss. 274-310.

Doğan, V, Türk Vatandaşlık Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.

Erdağ, A, ‘Kolluğun “Durdurma ve Kimlik Sorma” Yetkisi (PVSK madde 4/A)’, S. 4, 2010, Ankara Barosu Dergisi, ss. 37-60.

Erdoğan, Y, Ceza Hukukunda Amirin Emrinin Yerine Getirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.

Eren, A, Anayasa Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Gözler, K, Hukuka Giriş, 15. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2018.

Güngör, G, Tabiiyet Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

Kaya Göçmen, Ö, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Yakalama ve Gözaltı Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Kaya, M, “Özel Güvenlik Görevlisinin Görev, Yetki ve Hakları”, S. 5, 2007, Ceza Hukuku Dergisi, ss. 255-278.

Özbek, V, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbiri Olarak Arama, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.

Özgenç, İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17 Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Şahin, C/Göktürk. N, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 11. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Ünver, Y/Hakeri, H, Sorularla Ceza Muhakemesi Hukuku, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006.

Ünver, Y/Hakeri, H, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Yenisey, F/Nuhoğlu, A, Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Yıldız, A, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yakalama ve Gözaltına Alma”, C.14, S.1, 2006, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss. 131-214.

Zorlu, S, Özel Güvenlik Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.